

*Міністерство освіти і науки України
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
Навчально-науковий інститут харчових технологій
Кафедра технології виробництва і переробки продукції тваринництва*

Довідник

з дисципліни

«Годівля несільськогосподарських тварин»

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності Н2
Тваринництво освітньо-професійна програма «Технологія виробництва і
переробки продукції тваринництва» (204 «Технологія виробництва і
переробки продукції тваринництва»)

м. Кам'янець-Подільський
2025

*Міністерство освіти і науки України
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
Навчально-науковий інститут харчових технологій
Кафедра технології виробництва і переробки продукції тваринництва*

Довідник

з дисципліни

«Годівля несільськогосподарських тварин»

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності Н2
Тваринництво освітньо-професійна програма «Технологія виробництва і
переробки продукції тваринництва» (204 «Технологія виробництва і
переробки продукції тваринництва»)

м. Кам'янець-Подільський
2025

Укладач:

ЄВСТАФІЄВА Юлія Миколаївна доцент кафедри технології виробництва і переробки продукції тваринництва, кандидат с.-г. наук

Методичні рекомендації рекомендовано до руку науково-методичною радою Закладу вищої освіти «Подільський державний університет

(протокол № ____ від «____» _____ 2025 р.)

Рецензенти:

ГОРДІЙ Наталія Михайлівна старший викладач кафедри біології та екології, кандидат біологічних наук, доцент Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

САВЧУК Любов Броніславівна завідувач кафедри нормальної та патологічної морфології і фізіології, кандидат сільськогосподарських наук, доцент Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»

ЄВСТАФІЄВА Ю.М. Довідник з дисципліни «ГОДІВЛЯ НЕСІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності Н2 Тваринництво освітньо-професійна програма «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» (204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»). Кам'янець-Поділ.: Копі-центр, 2025. 100 с.

У довіднику викладені основні положення годівлі несільськогосподарських тварин, які утримуються в неволі, висвітлені основні методи та підходи до годівлі несільськогосподарських тварин, складання збалансованих раціонів та орієнтований на допомогу здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності Н2 Тваринництво освітньо-професійна програма «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» (204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»).

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ І. ГОДІВЛЯ НЕСІЛЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН	7
1. Деталізована годівля несільськогосподарських тварин	7
1.1. <i>Кормові засоби</i>	9
1.2. <i>Корми рослинного походження</i>	10
1.3. <i>Корми тваринного походження</i>	21
1.4. <i>Технологія годівлі тварин.....</i>	31
2. Годівля плазунів	35
3. Годівля екзотичної птиці	39
4. Годівля плацентарних тварин	45
5. Годівля собак	67
6. Годівля кішок	78
7. Годівля лабораторних тварин.....	81
8. Годівля одомашнених і дресированих тварин.....	89
ДЛЯ ПОТАТОК.....	95

ВСТУП

В сучасному світі вам необов'язково ходити до зоопарків, щоб побачити екзотичних тваринок. Адже, ймовірно, щось дивне житиме у вашого сусіда чи друга. За приблизними підрахунками в 2015 році лише в США приблизно 20 мільйонів родин утримували несільськогосподарських тварин в якості домашніх улюбленців. Деякі тварини можуть вас відлякувати та викликати запитання «чому їх тримаєте вдома?». А деякі навпаки будуть притягувати ваші погляди та милувати вас й оточуючих людей.

В сучасному світі власники тварин прагнуть до чогось більш надзвичайного, до чогось більш рідкісного, що б могло вирізнити їх серед інших людей. Коли більшість людей чує слово «екзотичний», то переважна більшість з них подумає про щось дике та небезпечне. Насправді, поняття «екзотичний» стосується тих видів, що не є характерними місцевості проживання власників таких тварин. Проте, слід зазначити, що в деяких країнах світу існують заборони або обмеження на утримання окремих видів тварин.

Багато хто з відразою подивиться на таких улюбленців, але є люди які надають перевагу такому типу домашніх улюбленців.

РОЗДІЛ І. ГОДІВЛЯ НЕСІЛЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН

1. Деталізована годівля несільськогосподарських тварин

Під нормованою годівлею тварин розуміють таку годівлю, в якій кількість та якість корму, що отримує тварина, залежить від її віку, статі та фізіологічного стану. Норми годівлі регулюються людиною і вказують, скільки слід давати того чи іншого корму, щоб тварини були здоровими, приводили сильне і життєздатне потомство. Годувати за нормами – означає не допускати недогодовування або перегодовування, що однаково шкідливо впливає на здоров'я тварин та їх ріст.

При недостатньому харчуванні затримується ріст молодняка, зменшується його стійкість до хвороб, у дорослих тварин знижується маса тіла, порушуються відтворні властивості: у самців припиняється сперматогенез, у самок – статевий цикл. Недогодовування, особливо хронічне, викликає зміни шерстяного та пір'яного покриву тварин.

Надмірна годівля, навіть якісними кормами, часто призводить до розладів травлення, стерильності самців, припинення вагітності, облісіння; у тварин збільшується дихальний коефіцієнт і потреба у воді.

Кормові норми – це найважливіший елемент обліку, планування, раціонального використання кормових засобів у годівлі тварин. Основою норм годівлі є наукові дані про фізіологічну потребу тварин у поживних речовинах.

До кормових норм не слід відноситися, як до незмінних, раз і назавжди встановлених величин, правильних для всіх умов і часу. Так, норми годівлі для північних районів України можуть відрізнятися від норм, що розроблені для тварин півдня.

Необхідно пам'ятати, що кормові норми є лише середніми орієнтовними даними про кількість поживних речовин, що потребує тварина, а не готовим рецептом. Склад кормів, як відомо, також підлягає великим коливанням – дві партії одного і того самого виду корму можуть бути досить

різними за своєю кормовою цінністю.

У нормах не можна передбачити всі фактори, що впливають на кормову потребу тварин. Тому при користуванні нормами слід враховувати конкретні умови утримання тварин, їх індивідуальні особливості, фізіологічний стан, живу масу.

На основі рекомендованої кількості кормів, встановленої за результатами виробничих (контрольних) годівель, складають орієнтовні раціони для годівлі тварин.

Від правильного підбору кормів, їх поєднання і підготовки до згодовування, залежить їх засвоєння і вплив на стан здоров'я тварин.

Кормові раціони повинні не лише всебічно і повністю задовольняти потреби тварин у білках, жирах, енергії, клітковині, вітамінах і мінеральних речовинах, але й відповідати певним вимогам.

Будь-який корм необхідно згодовувати у такій кількості, яка не може зашкодити здоров'ю тварини. Для цього слід притримуватися не лише співвідношення окремих груп кормів, що виправдали себе на практиці, але і враховувати якість окремих кормів та допустимі рівні їх згодовування тваринам у різні періоди року.

Необхідно, щоб раціон забезпечував нормальну діяльність шлунково-кишкового тракту. Кормовий раціон за об'ємом та вмістом сухої речовини не повинен перевантажувати шлунково-кишковий тракт, але в той же час необхідно, щоб він утамовував голод тварини. Надмірно об'ємні раціони, що містять неочищене, неподрібнене зерно (овес, ячмінь), висівки, погано впливають на стан тварин у період гону і вагітності. Годівля висококонцентрованими кормами без обліку об'єму корму також небажана, оскільки викликає запори або проноси. Не можна згодовувати корми, що легко зброджуються (картопля, ягоди, фрукти, баштанні) одночасно з пекарськими дріжджами і зеленню. Це викличе здуття шлунку. Корми, що послаблюють кишечник – молоко, кашу, риб'ячий жир, зелень, свіжу траву – рекомендуємо згодовувати частинами, у суміші з кормами, що мають

закріплюючу дію – кісткове борошно, сир, сіно.

Об'єм кормової суміші у значній мірі залежить від кратності годівлі. Наприклад, дворазова годівля дорослих лисиць порівняно з одноразовою призводить до недостатнього наповнення травного тракту, знижує перетравлювання поживних речовин у раціоні.

Раціон повинен бути різноманітним за складом і смаковими якостями і, по можливості, відповідати харчуванню тварин у природі.

Різнманітність кормів у раціонах сприяє кращому їх засвоєнню, що досягається шляхом заміни одних кормів іншими, їх правильним чергуванням, застосуванням різних засобів підготовки кормів до згодовування, поєднанням більш смачних для тварин кормів з тими, що погано поїдаються.

При підборі і поєднанні кормів у раціоні слід уникати одночасного згодовування кормів, що слугують для тварин джерелом вітамінів, з кормами, що містять речовини, які руйнують ці вітаміни.

1.1. Кормові засоби

Точне значення речовин, необхідних для харчування тварин, поживних і біологічно активних компонентів цих речовин – обов'язкова умова правильної і раціональної годівлі.

У кормові раціони екзотичних тварин входять не лише кормові засоби, що використовуються для сільськогосподарських тварин, але і більшість продуктів харчування, що використовуються людиною.

У зв'язку з великим їх різноманіттям усі ці кормові засоби можна класифікувати за ознаками. Схема класифікації, яку ми пропонуємо, аналогічна традиційній схемі класифікації кормів для сільськогосподарських тварин.

1.2. *Корми рослинного походження*

Корми рослинного походження виготовляють на сільськогосподарських виробництвах для годівлі тварин або отримують у вигляді продуктів харчування для людини.

Зелені корми представляють собою рослини природних угідь, наземні частини яких – листки, квітки, стебла – заготовлюють і згодовують тваринам у свіжому вигляді. Ці рослини ще не припинили свій ріст і містять багато води і зеленої маси. Більша частина їх містить достатню кількість білка високої біологічної цінності і багато вітамінів, частково - провітаміни А (каротин), вітаміни D, E, B₁, B₂, а також мінеральні речовини у формі, що легко засвоюється: кальцій, фосфор, магній, марганець, залізо, мідь. Оскільки зелені корми містять всі важливі поживні і біологічно активні речовини, вони є основою для годівлі травоядних. Їх кормова цінність залежить від багатьох факторів. Для рослин кожного виду характерне своє співвідношення листків і стебла, а також білків і вітамінів. На їх поживну цінність впливають ґрунти, кліматичні умови, агротехнічні заходи. Фізичні і хімічні властивості ґрунтів діють на ботанічний склад рослинності. На кислих ґрунтах конюшина, люцерна, злаки пригнічуються, а осоки, навпаки – ростуть успішно.

У роки з великою кількістю опадів рослини містять багато води, але мало поживних речовин. У посушливі роки у рослинах зменшується вміст мінеральних речовин. У міру росту і старіння у рослинах, що містять багато протеїну, його вміст зменшується, а вміст сирової клітковини збільшується, і тому перетравлення рослин знижується.

У якості зеленого корму використовують велику кількість рослин. Багаторічні трави луків і пасовищ є джерелом цінного, багатого білком корму, який з охотою поїдається тваринами. Ботанічний склад рослин впливає на склад поживних речовин і їх кормову цінність. Високу кормову цінність мають конюшина і люцерна, і тому вони є основними кормовими рослинами. Але молоді рослини конюшини і люцерни для згодовування

непридатні, так як викликають у тварин здуття шлунку, тому їх слід використовувати до початку цвітіння, але після того, як вони грубішають. Люцерна грубіє швидше за конюшину.

В якості зеленого корму використовують суміші рослин: бобово-злакові – вико-овес, горохово-вівсяну, але необхідно бути обережними, оскільки вони можуть викликати коліки, передусім у слонів, коней, поні. При перших укусах перед годівлею рослини необхідно підв'ялити. Забруднені корми також викликають у тварин проноси або загострення хвороб шлунку.

Треба слідкувати, щоб у корми не потрапили отруйні рослини: болотний хвощ, адоніс, жовтець отруйний, молочай. Перехід із зимових раціонів на літні повинен бути поступовим – починати треба з невеликих порцій зелених кормів протягом 8-10 днів, ретельно наглядаючи за тваринами, їх поведінкою (особливо, за станом калу). Зелені корми легко псується і зберігаються недовго, тому зберігати їх потрібно у прохолодному місці. Перед тим, як давати зелений корм, необхідно його продивитися, щоб він був не зіпрілим.

Так як строк придатності свіжих зелених кормів досить малий (1-2 дні), їх висушують або силосують.

Грубі корми. Консервація зелених кормів за допомогою висушування дозволяє отримати сіно, яке разом з соломою, лусками утворює групу грубих кормів, до яких відносяться і сухі листки (сухі віники). Грубі корми бідні на вологу, тому добре зберігаються. Через великий вміст клітковини вони є основним кормом для травоядних тварин взимку. Клітковина необхідна їм для нормального функціонування травного тракту. В організації годівлі екзотичних тварин важливим кормовим засобом у зимовий період, а також резервом корму влітку, є сіно і сухі віники (із листяних порід дерев – верби, осики). Втрати поживних речовин при приготування сіна різноманітні і залежать від способу і умов висушування. Розрізняють три способи висушування: на землі, на вішалках і активним вентиляванням під дахом у спеціально обладнаному сіносковищі. Останній спосіб найбільш

технологічний, але дорогий. При висушуванні на землі, у випадку поганих погодних умов, втрати поживних речовин можуть складати 50 % і більше.

Вміст у сіні поживних речовин може коливатися у широких межах в залежності від виду рослини, часу скошування, способу збирання, погодних умов. Вміст провітаміну А (каротину) у сіні невеликий, оскільки він руйнується при висушуванні. Найбільш цінне – гірське сіно, в якому переважають лікарські рослини, високий вміст поживних речовин, вітамінів, мінеральних речовин; якщо можливо, його слід давати розбірливим у їжі тваринам. Сіно червоної конюшини і люцерни є цінним видом сіна висіяних трав з високим вмістом білка і мінеральних речовин. Його доцільно давати розбірливим у їжі тваринам, таким як жирафи, антилопи, полярні олені, тварини африканського континенту, які вже звикли до такого сіна.

При обмеженні хлібних злаків, а також інших насінневих рослин в якості побічних продуктів виходить солома, полова, м'якуш і луска. Вони багаті клітковиною і бідні на поживні та біологічно активні речовини, але в організмі жуйних тварин і коней вони виконують функцію механічного насичення. Для годівлі тварин найбільш придатна подрібнена солома. Солому можна використовувати у вигляді нарізки 5-6 см – для коней і 2,5-3,5 см – для великої рогатої худоби. Солома бобових може замінити сіно у раціоні овець. На корм тваринам може йти лише ячмінна і пшенична солома.

Якість грубих кормів має буди бездоганною. Корми не повинні бути забрудненими, підгнилими, враженими пліснявими грибами. При використанні пресованих тюків сіна, соломи необхідно ретельно слідкувати, щоб в них не залишалось жодного шматка дроту і мотузки. Сіно, що пролежало більше року, характеризується високими втратами поживних речовин, запиленістю, а нерідко і наявністю сінних кліщів, які можуть викликати у тварин шлунково-кишкові розлади.

Сіно, що закладається на зберігання, повинно містити до 12% вологи. Сіно з луків з кислим ґрунтом, яке характеризується великим вмістом осок, тварини поїдають погано, тому що воно викликає пошкодження слизової

оболонки ротової порожнини і розлади травлення. Наявність в сіні отруйних рослин, що і після висихання не втрачають своєї негативної дії, може бути причиною токсикозів у тварин. При утриманні тварин, чутливих до дії антибіотиків (кенгуру, тапіри), слід уникати застосування солом'яних підстилок.

На особливу увагу у годівлі екзотичних тварин заслуговує згодовування сухих віників з листяних дерев. Їх поїдають тварини більшості видів. При цьому мова йде про багатий поживними речовинами, смачний корм, що добре засвоюється і з охотою поїдається тваринами. До складу листків цих віників входять різноманітні речовини, такі як алкалоїди, глікозиди, ефірні і дубильні речовини, вітаміни, мінеральні речовини, що мають лікувальні властивості.

Вегетаційний період по-різному впливає на склад листків дерев різних порід. Наприклад, термін заготівлі віників з берези орієнтовно обмежується червнем, а заготівля віників із дерев інших порід обмежена весняно-літніми місяцями. Вміст дубильних речовин впливає на смак і засвоєння цих кормів, у період з весни до осені вони постійно збільшуються. Шкала кормової цінності сухих віників і зелених гілок за породами дерев має наступну послідовність: клен, липа, ясен, тополя, верба, вільха, дуб, береза. Ця послідовність не відбиває уподобань окремих видів тварин до певного корму. Кормова цінність такого раціону відповідає кормовій цінності лугового сіна. Корми цього виду, вражені грибами, а також запліснявілі, давати заборонено. Зберігати віники необхідно в темних приміщеннях, де є вентиляція і де вони захищені від проникнення пилуки.

На особливу увагу заслуговує висушування зелених гілок різних порід дерев і лікарських трав для виготовлення чаю. Для цієї мети можна використовувати листки, квітки, насіння, пагони, гілки, кору, коріння. Чай з лікарських рослин можна додавати до концентрованих кормів для особливо розбірливих у їжі тварин (козуля) або давати пити у вигляді настоїв. При цьому необхідно знати специфічну дію різних видів чаю. Чай з м'яти

необхідний при розладах шлунка, він знімає спазми; настій шалфею використовують при бронхіті, ромашки – у якості потогінного засобу при запальних процесах, лікуванні ран; настій фенхеля – при здутті шлунка. (Про дію різноманітних трав можна дізнатися у довідниках з питань використання лікарських трав.)

Сухі зелені корми готують з молодих бобових (конюшина, люцерна) і злако-бобових трав. Їх висушують гарячим повітрям на спеціальних установках, потім подрібнюють на борошно та гранулюють. Отриманий корм має високу кормову цінність через високий вміст білка, вітамінів та мінеральних речовин. Його також добре використовувати у зимові місяці, оскільки при умові правильного зберігання він довгий час не втрачає своїх якостей.

Сухі зелені корми (трав'яне гранульоване борошно) можна згодовувати всім рослиноїдним тваринам разом з концентрованими або замість них. Трав'яне борошно для птахів і свиней складає 5% від маси раціону.

Овочі, коренеплоди, бульбоплоди. У складі раціонів для годівлі екзотичних тварин значне місце займають овочі. Їх не можна виключати або замінювати іншими кормовими засобами.

Овочі для більшості видів тварин займають основну частину корму, а для деяких видів являють собою цінний додатковий корм, який є джерелом вітамінів та мінеральних речовин.

Овочевий корм сприятливо впливає на травлення, секрецію кишечника, залоз, кишкову мікрофлору та його перистальтику.

До овочів відносяться всі харчові продукти рослинного походження, які використовує людина, за виключенням плодів, ягід і зерна. У відповідності з сортовим списком, серед овочевих рослин виділяють капустяні, коренеплідні, бульбоплідні, листові та плодові.

Оскільки овочі на 80-97% складаються із води, – поживних речовин у них порівняно мало. Тому овочі в першу чергу є джерелом мінеральних речовин та вітамінів. Це частково відноситься і до листових рослин, багатих

на вітаміни А, Д, Е, С. Вітамінів групи В у всіх овочах мало. Але в них містяться ферменти, органічні кислоти, ефірні олії, що надають їм смаку і аромату. Кормова цінність овочів залежить від їх виду, вмісту в них поживних і біологічно активних речовин, а також від того, яка частина рослини згодовується. На неї впливають ґрунтові та кліматичні умови, час збору, підживлення, умови вирощування, транспортування, зберігання, спосіб приготування. Особливо багаті вітаміном С петрушка, перець, брюссельська капуста, кольорова капуста, шпинат, томати, кольрабі; каротином – морква, салат качанний.

Багато кальцію міститься в зелених бобах, цибулі-пірій, індивії (вид салату), а також у шпинаті. На фосфор багаті горох, петрушка; залізом – салат, хрін, червоноголова капуста.

Овочі, що відносяться до родини хрестоцвітих, треба використовувати в їжу у великих кількостях, особливо білоголову капусту, в меншій кількості – червоноголову. Білоголову капусту можна використовувати в кормі у зимові місяці. Більша частина різних видів капусти з задоволенням поїдається тваринами і легко ними перетравлюється, однак може викликати здуття шлунку.

Коренеплідні і бульбокореневі овочі, до яких відносяться морква, столовий буряк (червоний), редис, топінамбур та картопля використовують як соковитий корм у зимовий період. Морква є основним джерелом каротину взимку, тому являє собою незамінний кормовий засіб. Вона є дієтичним кормом, збуджує апетит, покращує травлення.

Деякі види тварин з великим задоволенням поїдають червоний буряк, однак, більшість видів їдять його неохоче, і лише у вареному вигляді. Буряк має послаблюючу дію, тому згодовувати його потрібно обережно. Картопля забезпечує потреби тварин передусім у вуглеводах, що легко перетравлюються. Білка у ній мало, але він відрізняється високою біологічною цінністю. У картоплі багато вітаміну С, але мало калію, кальцію і фосфору.

У проростках картоплі міститься отруйний алкалоїд – соланін, тому при згодовуванні бульб, що проросли, проростки видаляють. При варінні картоплі соланін частково руйнується.

Цибулинні овочі, до яких відносяться цибуля ріпчаста, часник – багаті вітаміном В₁, С, містять багато кальцію, фосфору, заліза. Всі цибулинні рослини містять ефірні масла і глікозиди. При згодовуванні цих овочів у великій кількості у тварин може початися запалення слизових оболонок шлунка і кишечника, буває у них і так звана цибулинна анемія.

Листкові овочі мають важливе значення для харчування тварин. До них відносяться: салат головчастий, салат, зимній та літній індивій, шпинат, цикорний салат, петрушка. Ці корми смачні, легко засвоюються організмом тварин, вони мають легку послаблюючу дію, але у зв'язку з високим вмістом вологи, швидко псуються.

Плодові овочі – огірки, томати, перець, дині, гарбузи, кавун, кабачки. Томати і перець багаті на вітамін С.

Усі види овочів через високий вміст води і низький рівень сухої речовини швидко псуються. Їх потрібно згодовувати тваринам лише свіжими, добре вимитими, попередньо вирізавши всі підгнивші місця. Забруднені овочі викликають у тварин проноси. Мерзлі овочі давати тваринам також забороняється. З обережністю слід згодовувати розталі або підв'ялі овочі (особливо коренеплоди). Всі вказані недоліки можуть викликати у тварин розлади травлення, а поїдання підв'ялих бульб і коренеплодів без подрібнення може бути причиною закупорки стравоходу.

Плоди, ягоди, фрукти так як і овочі є важливим джерелом забезпечення організму тварин вітаміном С і каротином, а також вуглеводами, що легко засвоюються і мінеральними речовинами. Оскільки вони містять органічні кислоти, особливо – яблучну, лимонну, винну та дубильні і пектинові речовини, то добре впливають на процеси травлення. Вуглеводи в них містяться у вигляді цукрів, рівень вітаміну С більший, ніж у більшості інших кормових засобах. Перше місце за його наявністю займають плоди шипшини,

ягоди горобини, обліпихи, чорної смородини, а також цитрусові фрукти.

Кісточкові плоди та ягоди – вишня, черешня, слива, абрикоси, персики у своєму насінні містять глікозидисинільної кислоти, тому при їх використанні слід бути обережними. Не дивлячись на те, що вони належать до числа улюбленого корму, який можна згодовувати у великих кількостях. Тварини з особливою охотою поїдають вишні, черешні, абрикоси, персики.

Насінневі плоди та ягоди, до яких належать яблука, груші, айва, містять менше вітамінів, ніж інші плоди і ягоди. Яблука і груші пізніх сортів довго можуть лежати, тому ними кормлять тварин у зимовий період.

Ягоди – досить численний вид корму, до них відносяться – полуниця, суниця, малина, ожина, виноград, чорниця, журавлина, смородина, агрус, шипшина. Вони багаті на вітамін С, але порівняно бідні на каротин. Майже у всіх видах ягід міститься багато плодової кислоти, тому при включенні їх у раціон деяким видам тварин слід бути обережними. Ягоди, як і кісткові плоди, потрібно згодовувати свіжими. У консервованому вигляді їх згодовують обережно, спостерігаючи при цьому за твариною.

Так звані *південні фрукти*, до яких відносяться апельсини, мандарини, лимони тощо, є важливим джерелом вітаміну С. Вони добре зберігаються і втрати вітамінів у них мінімальні. Найвищу поживну цінність мають банани та інжир, але в них мало вітамінів. Згодовувати їх необхідно свіжими, обов'язково мити гарячою водою, оскільки їх обробляють консервуючими засобами.

Плоди та ягоди можна згодовувати у сушеному, свіжозамороженому (з попереднім розморожуванням) та консервованому вигляді. Для годівлі тварин можна використовувати соки, варення, джеми із плодів та ягід. Вміст вітамінів у всіх консервованих продуктах залежить від їх вмісту у вихідному продукті і від способу їх консервування.

Горіхи. В цю групу входять грецькі, лісові, кедрові горіхи, арахіс тощо. Горіхи містять багато сухої речовини, білка, жирів, велику кількість цінних ненасичених жирних кислот. Завдяки цьому горіхи мають високу поживну

цінність. Всі види горіхів багаті на фосфор, залізо, вітамін В, Їх гарно поїдають мавпи і багато видів птахів.

Зернові корми багаті на крохмаль і бідні на білок, оскільки деяких незамінних амінокислот у зернових небагато. У цих кормах міститься багато фосфору, калію, але мало кальцію. Із числа вітамінів переважає група В – у зовнішніх оболонках зерна і вітамін Е – у зародках. Каротин, вітамін С і Д практично відсутні. Пшениця містить мало клітковини, але добре перетравлюється. Її дають у складі змішаних кормів усім рослиноїдним і всеїдним тваринам. Для збільшення вмісту вітаміну Е зерно пшениці попередньо пророщують.

Ячмінь – кормовий засіб, що добре засвоюється, його також дають всім рослиноїдним у сплющеному вигляді. У порівнянні з озимим яровий ячмінь бідніший на клітковину і багатий на білок.

Овес відрізняється підвищеним вмістом ненасичених жирних кислот, біологічно активними і мінеральними речовинами. Він є цінним кормом для молодняку, тому що містить в чотири рази більше вітаміну Е, ніж ячмінь.

Кукурудза характеризується високим вмістом поживних речовин, що перетравлюються, але біологічна цінність білка в ній низька. Згодовувати кукурудзу необхідно в подрібненому або замоченому вигляді, і дуже рідко – у вигляді цілого зерна.

Гречку в основному використовують для згодовування птиці. У зв'язку з тим, що в склад зерна гречки входять флуоресцентні пігменти, її потрібно обережно згодовувати тваринам світлої масті, тому що у них під дією денного світла розвивається «гречана хвороба», що проявляється свербінням, висипами та набряканням кінцівок.

Просо відрізняється великою різноманітністю видів та підвидів. Найбільш популярне просо – італійське, сорго звичайне, сенегальське просо (колосками) – для птиці, яка живиться дрібним зерном. За своїм хімічним складом просо ближче до вівса.

Рис для згодовування тварин використовується у відвареному та

замоченому вигляді. Великий рівень рису в раціоні може призвести до захворювання під назвою «Бери-Бери», тому що рис практично не містить вітаміну В₆

Насіння бобових культур у порівнянні зі злаковими, відрізняється високим вмістом білка, а іноді і жиру. Деякі види містять отруйні алкалоїди та глікозиди, які перед згодовуванням тваринам необхідно видаляти. Бобові містять багато фосфору, калію, проте кальцію у них мало. Рівень вітамінів групи В та вітаміну Е високий, а вітамінів А, Д, С – низький. При згодовуванні бобових треба бути обережними, оскільки при їх надмірному поїданні у тварин і, передусім, у молодняка може відбутися здуття шлунка.

В раціонах тварин використовують горох, вику, люпин солодкий, сою, іноді – сочевицю та квасоллю.

Насіння олійних рослин містить багато жиру і білка, тому олійні рослини повинні входити в зернові суміші, а не згодовуватися окремо. Насіння суріпиці, рапсу, гірчиці містить достатньо фосфору і кальцію порівняно з зерном злакових та бобових рослин. Бур'яни – польова редька, польова гірчиця – мають насіння гіркокого присмаку, тому тварини їдять їх неохоче.

Насіння льону багате на білок та жир, у складі останнього міститься високий рівень незамінних жирних кислот. Його відрізняє наявність великих запасів слизистих речовин, що утворюються при замочуванні у теплій воді і мають сприятливу дієтичну дію на шлунково-кишковий тракт. При згодовуванні лляного насіння слід дотримуватись обережності, оскільки воно містить глікозид синильної кислоти. Для годування птиці використовують цілісне насіння льону у складі сумішей подрібнених кормів.

Насіння коноплі містить більше клітковини, але менше білка та жиру, ніж лляне. Конопляне насіння підсилює статевий інстинкт у птахів, але давати його треба небагато, тому що воно може мати і зворотній ефект. Насіння маку містить до 40 жиру і згодовується птиці з обережністю. Насіння соняшника є гарним кормом для птахів – надає блиску їх пір'яному покриву і

сприятливо впливає на процес линяння.

Насіння олійних культур має бути прекрасної якості, повністю дозрілим та висушеним. Воно не повинно бути перележаним, затхлим або прогірклим, враженим грибками та кліщами.

Для годівлі птиці використовують насіння конюшини, люцерни, лободи, ялини, сосни. Останні належать до числа улюблених і важливих кормів. У годівлі тварин використовують і сушені жолуді. Згодовують їх парнокопитним, але дуже обережно, оскільки вони містять дубильну кислоту, мають гіркий смак і викликають запори.

Насіння злакових і бобових при порушеннях умов зберігання (підвищена вологість, відсутність вентиляції, підвищена температура) легко псується. Воно не повинно бути забруднене пилом, камінчиками, насінням отруйних рослин, пліснявими грибками, кліщами, шкідниками зернохранилищ. Насіння, що має високий рівень жиру, легко гіркне, тому може викликати тяжкі розлади травлення. Не можна згодовувати злакові й бобові, якщо вони оброблені засобами від шкідників зернохранилищ і гризунів. Обережність необхідна і при використанні насіння нового врожаю, його необхідно згодовувати лише після збереження протягом декількох тижнів.

Насіння зберігають у сухих, добре провітрюваних приміщеннях. Для годівлі тварин використовують продукти переробки зерна злакових культур. Одним з таких кормів є висівки. Вони багаті клітковиною, вітамінами групи В. Згодовування їх у вигляді бовтанки спричиняє послаблюючу дію, а в сухому вигляді може попереджувати проноси. Найбільш часто диким тваринам згодовують пшеничні висівки, хоча можна використовувати й інші, але з обережністю.

Годують тварин і житнім та пшеничним хлібом, галетами, печивом, сухарями – цей корм має високі дієтичні властивості та високий вміст поживних і біологічно активних речовин. Хліб при неправильному зберіганні часто псується, тому використовувати його в такому вигляді заборонено.

Макаронні вироби дуже люблять мавпи і з задоволенням їх поїдають.

Продукти переробки олійних культур – макуху і шроти – використовують у годівлі тварин у складі комбікормів. Вони багаті на білок, мінеральні речовини – фосфор, калій та магній (кальцію у макусі й шротах мало). Вміст вітамінів у них відповідає вмісту у вихідних продуктах.

Для годівлі тварин використовують, передусім, соєві та соняшникові шроти. Шроти і макуху, що отримані з інших олійних культур, потрібно згодовувати обережно. Так, наприклад, у лляній макусі міститься ціаногеннийглікозидменамарин і фермент ліназа, який здатен гідролізуватиглікозид з виділенням до 8-10 мг % синильної кислоти, що може призвести до отруєння тварини. Для годівлі тварин використовують також і кормові дріжджі (сухі), які містять білок, що легко перетравлюється, і велику кількість вітамінів групи В. Кормові дріжджі входять до складу комбікормів.

Всі продукти технічної переробки рослинного походження легко псуються. Макуха, що містить достатньо багато жиру, швидко гіркне, її не можна зберігати більше вказаного строку.

1.3. Корми тваринного походження

Корми тваринного походження відіграють важливе значення у годівлі екзотичних тварин, причому не тільки тих, що живляться рибою і м'ясом, але і всеїдних та деяких рослиноїдних. Особливе значення цієї групи кормів пояснюється вмістом у них білків з високою біологічною цінністю. Тваринний білок багатий незамінними амінокислотами – лізином та метіоніном, які необхідні для життєдіяльності організму тварини. Корми тваринного походження згодовують у вигляді цілих тушок тварин або продуктів із туш. Для хижих і факультативно-хижих м'ясо інших тварин є їжею у природних умовах, тому повністю перевести їх на будь-який інший корм не тільки не можна, а й не потрібно.

М'ясні корми складають основну їжу хижих тварин. В асортимент

м'ясних кормів, що застосовують для їх годівлі, входять: яловичина, баранина, конина, телятина, м'ясо птиці і субпродукти (печінка, легені, серце тощо).

У сирому вигляді ці корми згодовують виключно свіжими. Морожене м'ясо перед згодовуванням необхідно розморозити до кімнатної температури (14-18°C). Не допускається згодовування у сирому вигляді м'ясних кормів сумнівної якості, попередньо вони повинні піддаватися дослідженню у санітарно-ветеринарній лабораторії і використовуватися з їх письмового дозволу. При відварюванні м'ясних продуктів знижується їх поживність, тому норма їх видачі збільшується відповідно до відсотка втрат при тепловій обробці. М'ясо містить значну кількість кісток, тому при розробці туш враховують масу і силу тварини; більш крупним дають великі кістки, а дрібним – дрібні. Норма м'яса у раціоні тварин збільшується відповідно до відсотка кісток у розділеній туші. Із м'яса видаляють жили та гострі кістки. Жилка може попасти між зубів, тому тварини, дістаючи її з ротової порожнини, можуть поранитись. Дрібні гострі кістки можуть і застрягати в горлі, і пошкодити кишечник, особливо це стосується молодняка. Кістки, що залишилися при розробці, подрібнюють і згодовують. З них можна зварити бульйон, а в ньому – кашу. Найкращим за поживністю для хижих тварин є м'ясо тварин середньої ваги.

Хімічний склад і кормова цінність м'яса різна і залежить від виду, віку, рівня годівлі тварин, що йдуть на корм, і від згодовуваних частин туші. Годівля жирним м'ясом, що має великі енергетичні запаси, небажана через його понижене засвоєння, що може призвести до розладів травної системи. У м'ясі мало кальцію, але багато фосфору. Рівень заліза залежить від повноти видалення крові. Якість м'яса визначають, передусім, за зовнішнім виглядом, особливо, за забарвленням, запахом і консистенцією м'язових тканин, а також за консистенцією жиру. Свіже м'ясо, в залежності від виду і віку тварин, має забарвлення від світло-рожевого до темно-червоного, приємний запах і пружну консистенцію. Для годівлі хижих тварин найчастіше

використовують яловичину, рідше – баранину. До баранини деяким хижакам треба звикнути, тому вони добре їдять її через 5-7 днів.

При складанні раціону для хижих тварин необхідно враховувати їх фізіологічний стан, тобто період спокою, вагітність, лактацію, а також індивідуальні особливості тварини, вікові та статеві відмінності. Вітамінів у м'ясі мало, А і Д – в мінімальних кількостях, С – практично відсутній. Вітаміни групи В у достатній кількості. Найважливішим джерелом вітамінів є печінка, у ній міститься багато жиророзчинних вітамінів, вітамінів групи В і С.

У годівлі хижих тварин використовують цілі туші тварин (так звані кормові тварини): миші, пацюки, кролики, морські свинки, хом'яки. Надалі терміни «кормові тварини» і «живий корм» мають однакове значення. Вони являють собою цінний корм тваринного походження, а їх вовняний покрив сприятливо діє на діяльність шлунково-кишкового тракту. М'ясо цих тварин має дієтичні властивості. В якості основного корму їх використовують для годівлі хижих птахів, змій та дрібних ссавців. У якості підгодівлі або основного корму для більш крупних хижаків, частково для годівлі кішок всіх вікових груп, використовують морських свинок, кролів. Як дієтичний корм їх добре давати молодняку, хворим тваринам. При згодовуванні цілих тушок засвоюються не лише поживні і біологічно активні речовини м'язової тканини, але і їх нутрощі, кістки, вміст шлунка та кишечника, завдяки чому забезпечується повноцінне живлення тварин. Цілою тушкою можна використовувати і молодняк домашньої птиці. (Доросла птиця містить багато жиру, тому при її згодовуванні можуть виникати розлади шлунка.) Маючи пір'я, яке різні тварини в більшій чи меншій мірі поїдають разом з м'ясом, птиця являє собою цінний грубий корм, що містить повноцінні поживні речовини, які швидко перетравлюються. Для живлення дрібних хижаків, що звикли до м'яса, і всеїдних, особливо розбірливих у їжі, придатні голуби, іноді горобці (вільні від інфекційних та інших хвороб). Небезпечно згодовувати хижакам добових курчат (півників), відсортованих при

вибраковці на птахофабриках.

Як корм для змії і деяких птахів використовують жаб і ящірок. Іноді вони є єдиним кормом для деяких видів тварин особливо розбірливих у їжі.

Для тварин, які живляться рибою, вона є незамінним і єдиним кормом. Більшість видів тварин повинні отримувати рибу у якості додаткового корму. Риба багата на повноцінний білок, що легко перетравлюється і має високу кормову цінність. Її хімічний склад залежить від виду, віку, пори року, коли її відловлюють, і рівня живлення. Риба містить вітаміни А і Д; група В представлена вітамінами В₁ і В₂; із мінеральних речовин в ній переважають - фосфор, калій, сірка, хлор, натрій; міститься менше калію, заліза та йоду. Рибу як корм для тварин використовують у свіжому і замороженому вигляді. У сирому вигляді рибу можна згодовувати доброякісною за інвазійністю. Рибу, що заражена гельмінтами, також вважають доброякісною, але у сирому вигляді її можна згодовувати після семидобового проморожування при -18°C. Рибу, в якій наявні ртуть, нітрати та хлоровмісні сполуки, згодовувати в сирому вигляді забороняється.

При зовнішній оцінці у *доброякісної* за свіжістю риби поверхня чиста, природного забарвлення, що притаманне даному виду. Допускається наявність крововиливів, темних плям, підшкірне пожовтіння, що не проникло в товщу м'яса і не пов'язане з процесом окислення. Зябра мають бути червоного або темночервоного (у окремих риб – чорного) кольору з кислуватим запахом. Консистенція тіла щільна, роговиця очей блискуча, кишечник збережений, без гнилісного запаху. На поверхні тіла не має бути ржавого нальоту, на розрізі – жовтизни. В *умовно придатній* рибі зябра робляться темними, м'язи рихлими (особливо черевної стінки), кишечник в окремих ділянках втрачає межі, набуває кислого або легкого гнилісного запаху; якщо біла лінія виражена, то її колір стає жовтуватим або зеленуватим.

У *недоброякісної* за свіжістю риби очне яблуко запале, роговиця каламутна, зябра темно-бурого або сіро-зеленого кольору зі слизом,

консистенція м'язів рихла, м'язи розм'якшені, запах риби кислий, гнилісний або часниковий. Живіт здутий, відвисає, черевна стінка рихла, легко рветься. Кишечник втрачає межі, як би розплавляється, внаслідок чого черевну порожнину заповнює темно-сіра чи брудна маса. Печінка також розпадається.

Необхідно відмітити, що консистенція у доброякісної свіжої риби може дещо відрізнятися – свіжа риба з вираженим трупним окоченінням не звисає з ребра долоні чи майже не прогинається. У замороженої доброякісної риби трохипослаблюється пружність, але не настільки, щоб риба повисла, як ганчірка. Необхідно підкреслити, що при згодовуванні риби тваринам треба знати її жирність для того, щоб не порушити норму жиру у раціоні. В експертизі якості риби доброякісність не є єдиним доказом допуску її до згодовування тваринам. Необхідно визначити видову та родинну належність риб для того, щоб суворо дотримуватися правил згодовування різних видів риб, що відрізняються вмістом специфічно активних небажаних речовин, надлишкової чи недостатньої кількості жиру та тих, що мають отруйну дію, відповідно до чого вчасно корегувати раціон за вмістом вітамінів, заліза, жиру.

Деякі прісноводні і морські риби мають у собі фермент тіаміназу, що руйнує вітамін В1, при змішуванні з ним у кормовій суміші чи в кишечнику тварин. До них відносяться короп, щука, лящ, сиг, снеток, гол'ян, сомик, гуку чан, язь, салака, оселедець, мойва, сардинелла, корюшка, карась, окунь, линь, налим, чабак, тюлька, кілька, хамса, сорога, лящ морський, аргентина та ін. Після 2-3 тижневого годування такою рибою у звірів з'являються ознаки авітамінозу В1, тому при додаванні її в раціон необхідно регулярно чергувати годівлю з тіаміназною рибою і без неї. При годівлі звірів рибою з родини тріскових розвивається залізодефіцитна анемія і депігментація волосяного покриву. У результаті дії термолабільного чинника – триметиламіноксида (ТМАО), що міститься в основному в нутрощах і у меншій мірі – у тушці багатьох риб, таких як минтай, хек, сайка, сайда, пікша, схудлий оселедець

зимового вилову. У раціоні тварин риба не повинна перевищувати 35 % від калорійності усіх м'ясо-рибних кормів. При збільшенні частки риби вище вказаного відсотка у раціон вводять залізовмісні препарати.

У живленні риб, земноводних, плазунів, птахів, комахоїдних, ссавців особливе місце займають корми у вигляді безхребетних. Їх згодовують у свіжому вигляді, часто живими, хоч шляхом сушки чи заморожування їх можна запасти на ті періоди року, коли цих кормів мало.

Важливим кормом для акваріумних риб, особливо для їх мальків, планктон (мікроорганізми, що знаходяться в товщі води у завислому стані). Улюбленим кормом риби є мулові черви: рожеві (тілесного кольору) тонкі черв'яки довжиною 3-5 см, що можна заготовлювати протягом майже всього року і легко зберігати. Перед згодовуванням їх потрібно ретельно промити в проточній воді. Відмінним поживним кормом є енхітреї, їх легко розводити. Це тонкі білі черв'яки невеликого розміру, вони схожі на дощових черв'яків, і так само, як останні, є кормом для відгодівлі. Любить риба і дощових черв'яків, яких можна згодовувати цілими і у вигляді кашки. Вони містять 22,3% сухої речовини, 9,5 білка, 0,8 сирого жиру і 8,5 золи, причому 6,7% припадає на землю, що є вмістом їх шлунку. Водні блохи (дафнії) являють собою основну їжу більшості акваріумних риб і досить поживний компонент кормового раціону для фламінго і качок. Цих дрібних рачків можна згодовувати також у сушеному або замороженому вигляді. Подібно дафніям згодовують і циклопів. Для більшості морських риб невід'ємним кормом є артемії. Велика і мала воскова міль, частково, її товсті, білі личинки, з охотою поїдаються жабами, ящірками і птахами у зимовий період року. Прекрасним кормом, передусім, для водоплавних птахів, є креветки. В засушеному вигляді вони містять близько 50% сирого білка. Можна розводити комірних вогнянок, які за кормовою цінністю рівні восковій молі, однак вони легко уражаються кліщами. Лялечки шовкопряда – цінний корм, що легко відтворюється. Мухи кімнатні з задоволенням поїдаються жабами. Протягом усього року можна розводити дрозюфіл, причому це обходиться

дешево. Дрозофіли – прекрасний корм для жаб, ящірок і колібрі. Хрущі і їх личинки з охотою поїдаються домашніми птицями та іншими видами птахів. У свіжому вигляді жуки та їх личинки містять 31 сухої речовини, 20,8% сирого білка, 3,8% сирого жиру і 1,5% золи. Борошняних черв'яків – личинок борошняного хрущака – з великим задоволенням поїдають птахи й мавпи. Через наявність твердого панцира вони важко перетравлюються і можуть викликати запалення слизової оболонки шлунка тварин. Згодовування мучних черв'яків в якості єдиного корму протягом більш-менш тривалого часу небезпечно. Таргани (причому різних видів) теж можуть слугувати їжею тваринам. У зв'язку з наявністю товстого хітинового панциру і отруйної синодальної рідини їх включення в кормові раціони тварин небезпечне. Згодовувати тарганів дозволяється лише у вигляді добавки до основних компонентів раціону. Цінним кормом є мурашині лялечки, вони містять 40,9-47,3% сирого білка, 2,5-13,2% сирого жиру, 89,4-93% сухої речовини. Неважко розводити і паличників, причому вони дають швидкий приріст живої маси. Разом з перерахованими, більш важливими безхребетними для корму тварин можуть бути і равлики, павуки, жуки, личинки мух та комарів. Цінним кормом для птахів і для живлення комахоїдних є луговий дедритус (найдрібніші організми луків). Відлови дедритуса відбуваються за допомогою відповідних сачків; птахам та комахоїдним їх дають у відвареному вигляді.

В годівлі звірів, особливо всеїдних, використовують кормове борошно тваринного походження. Його отримують з відходів, які утворюються при переробці забійних тварин, після стерилізації та сушіння. Цінність цього корму визначається вихідним матеріалом, частково, кількістю кісток. М'ясне борошно готується з висушених і перемелених відходів, які утворюються при переробці м'яса. Кісткове кормове борошно готується із знежирених кісток шляхом сушіння і розмелення. Оскільки до її складу входить кальцій – до 21,2% та фосфор – до 12,4%, це борошно є добрим мінеральним кормом. З туш забійних тварин виготовляється м'ясо-кісткове борошно. Таке борошно

містить до 15 % сирого протеїну і велику кількість мінеральних речовин.

З рибних відходів, що непридатні для споживання людиною, виготовляють рибне борошно. Вміст поживних речовин і кормова цінність рибного борошна залежить від вихідної сировини і способу його виготовлення. Воно містить до 50-70% сирого протеїну високої біологічної цінності, багато мінеральних речовин, таких як кальцій і фосфор. Борошно широко використовують для балансування комбікормів щодо протеїну, амінокислот, кальцію та фосфору.

При годівлі рибним та тваринним борошном необхідно знати, що в ньому міститься багато хлористого натрію та вітаміну B₁₂, тому необхідно проводити корегування раціону за цими показниками.

Найважливішою їжею для всіх новонароджених є материнське молоко, яке за своїм хімічним складом сприяє швидкому розвитку молодняку. Для штучного вигодовування тварин часто використовують коров'яче молоко і продукти, отримані з нього. Молочний білок містить всі необхідні організму амінокислоти. Цільне молоко містить багато вітамінів А, Д, Е та групи В, мінеральних речовин, кальцію, фосфору, калію. Влітку вітамінів у молоці більше, ніж зимою. Молоко слід брати тільки від здорових корів. При годівлі тварин використовується також і сухе молоко. Маючи сухе молоко та різноманітні сухі продукти молока, можна формувати різноманітні молочні суміші для вигодовування малят тварин. При цьому необхідно знати хімічний склад молока тварини, що відмовилась годувати маля. При годівлі тварин також використовують кисломолочні продукти, що мають дієтичні властивості – кефір, ацидофілін, кисляк, йогурт, пахта.

У годуванні різних тварин використовуються також і продукти переробки молока – сир, вершкове масло. При використанні цих кормів слід бути обережними, так як вони швидко псуються і можуть викликати розлад шлунку.

Дуже цінний кормовий засіб для багатьох тварин – яйце. Яйце є носієм повноцінного білка, легко засвоюваних вітамінів і мінеральних речовин. У

сирому вигляді яйця необхідно згодовувати обережно, тому що сирий яєчний білок містить протеїн – авідін, що перешкоджає всмоктуванню біотину.

У годівлі тварин можна використовувати комбікорми, що виробляються для сільськогосподарських та домашніх тварин, але для цього необхідно знати їх хімічний склад, щоб визначити, яку їх кількість необхідно ввести у раціон. Комбікорми можна використовувати як основний корм або як добавку.

Спеціалізовані комбікорми для диких тварин містять всі поживні та біологічно активні речовини, що необхідні для забезпечення повноцінної годівлі тварин того або іншого виду. Вони можуть перекривати всю добову потребу в їжі або частину цієї потреби, або частину зернового корму. Зараз розроблені і виробляються в Україні і за кордоном повноцінні комбікорми, комбікорми-концентрати та вітамінно-мінеральні премікси для наступних тварин: фламінго, журавлів, страусів, папуг, екзотичних птахів (у тому числі нектарників), фазанів, водоплавних птахів, парно- і непарнокопитих, жирафів, слонів, носорогів, мавп, гризунів, рептилій, амфібій, риб, плазунів, хижих птахів, хижих ссавців, водних ссавців – дельфінів, морських левів, тюленів, морських котиків. Використання даних кормів повинно базуватися на індивідуальному підході до кожної тварини і поступовому прилученні до них. Особливо багато уваги в годівлі тварин потрібно приділяти вітамінно-мінеральним та іншим добавкам. Їх у першу чергу застосовують тоді, коли спостерігається підвищена потреба у наступних вітамінах: А, Д, Е, К, В₁, В₂, В₃, В₄, В₅, В₆, В_с, В₁₂, Н, С, Р-каротин. Не можна застосовувати багатоконпонентні мінеральні добавки, що містять кальцій, фосфор, магній, натрій, хлор, залізо, марганець, цинк, мідь, сірку, кобальт, селен та йод у випадку, коли необхідно поповнити вміст в організмі будь-якого одного елемента. Для цього рекомендується скористатися спеціальними добавками, що містять необхідний компонент. Для збагачення кормів такими мінеральними речовинами, як кальцій, фосфор, натрій тваринам можна згодовувати: для збагачення кальцієм – вуглекислий кальцій, крейду,

черепашник, шкаралупу яєць, вапняк; для збагачення кальцієм і фосфором – кальцій фосфорнокислий, кислотне борошно; для збагачення натрієм – столову сіль, сіль-лизунець.

При утрудненні під час згодовування певних кормових засобів або при переведенні з одного виду корму на інший у деяких випадках може допомогти використання смакових добавок, які покращують смак і аромат корму. В якості смакових добавок можна використовувати мінеральні суміші з певними лікарськими травами (чай з лікарських рослин), медом, повидлом, варенням, джемом, мармеладом. Разом з тим, не дивлячись на позитивні результати щодо використання смакових добавок у годівлі тварин, у більшості випадків вводити в раціон нові кормові засоби треба обережно.

Багато рослин (жовтець отруйний, адоніс, кукіль посівний, паслін чорний, дурман, конвалія, вороняче око, чистотіл, конюшина запильна і лляна, дикий мак, тис, чемериця, болиголов, ракетник, сон-трава, тютюн, борець, самшит, беладона, зірчатка, вех, вовче лико, молочай та ін.) містять небажані компоненти, що, потрапляючи в організм людини або тварини, впливають на нього шкідливо або токсично. Ці компоненти представлені у вигляді алкалоїдів, глікозидів або ефірних масел, і можуть міститися як у всій рослині, так і в окремих її частинах.

Рослини або їх частини, вражені грибковими хворобами, наприклад сажкою, іржею, справжньою борошнистою росою, можуть негативно і токсично впливати на організм. Те саме можна сказати і про вражені грибками корми, отруйність яких обумовлена продуктами їх обміну (часто – токсичними). Із неорганічних речовин отруєння можуть викликати свинець, цинк, кадмій, мідь, миш'як, фтор, нітрати. Іншими джерелами отруєнь є препарати, що застосовуються для боротьби з бур'янами, хворобами рослин, комахами та гризунами.

1.4. Технологія годівлі тварин

Мета і завдання технології годівлі полягають у тому, щоб у відповідності з особливостями фізіології живлення тварин тих чи інших видів забезпечити їм отримання всіх необхідних поживних речовин у звичному для них режимі і в достатній кількості. Особливої уваги потребують тварини, що добре розбираються в їжі. Тварина живе не тим, що вона з'їдає, а тим, що перетравлює.

Форми та методи приготування кормових засобів є в більшій або меншій мірі ручними навичками або процесами, що виконуються за допомогою спеціальних машин та інших засобів кухонного обладнання. Обробка кормів вручну і з допомогою машин є предметом практичного навчання.

Кормові засоби потрібно вибирати у відповідності з раціонами, звертаючи увагу на кількість та якість окремих компонентів. Оскільки протягом року вибір кормів різний, у зимовий період року окремі кормові засоби (свіжі овочі) приходиться по можливості замінювати рівноцінними або консервами. При цьому змінювати встановлене співвідношення між компонентами, що містять вуглеводи, і компонентами, що містять білки, не можна. Різницю слід компенсувати за рахунок використання відповідних добавок (вітамінних препаратів, кормових засобів високої цінності) у необхідних кількостях. Так само слід чинити і у випадку зниження якості кормових засобів у результаті довготривалого збереження.

Південні фрукти, імпортовані яблука, виноград для підвищення збереженості досить часто обробляють спеціальними препаратами. Звичайно у невеликій кількості ці речовини не спричиняють шкідливої дії. Але у деяких тварин, особливо у тих, що мають високу чутливість до їжі, після поїдання такого корму можуть виникати розлади травлення або отруєння. По цій причині південні фрукти, як і всі інші, потрібно промивати у воді, нагрітій до температури, яку витримує рука.

Забруднений рис і кукурудзу перед замочуванням слід промити у декількох водах у великому ситі або мисці. Сіно, зернові корми та інші можуть бути сильно забруднені піском, пилюкою тощо. Із сіна такий бруд може бути видалений шляхом витрушування. Зерно злаків та інші зернові корми звичайно очищують виробники.

Після очистки кормові потрібно подрібнити до потрібних розмірів. Кормові засоби подрібнюють для того, щоб полегшити тваринам акт прийому їжі, підвищити ступінь її засвоєння (збільшення площі поверхні часточок їжі покращує її перетравлювання), а також максимально запобігти втрат у вигляді залишків та об'їдків. Подрібнення кормів ні в якому разі не повинно замінювати жувальну функцію тварин (природне зношування зубів); ступінь подрібнення повинен бути таким, щоб тварина мала можливість без зусиль поїдати окремі шматки їжі, але не більше того. Великий кормовий буряк, наприклад, не під силу розгризти навіть волу, навіть для слона він досить великий, так що він подрібнює його, наступаючи на нього передньою ногою, роздаваючи на більш дрібні шматки.

Різання. Хліб, овочі, м'ясо і т.д. ріжуть ножем або за допомогою відповідної кухонної машини. Для великих тварин достатньо розрізати той чи інший кормовий засіб на декілька частин, в той час як наприклад, для дрібних птахів корм необхідно розрізати на безліч шматочків. Форми подрібнення (кубики, кружечки, смужки) залежать від потреби.

Деякі корми, особливо буряк, велика морква, кольрабі, білоголова капуста і т. д. ріжуть у вигляді плоских кружечків. Для виконання цієї операції застосовують овочерізки чи відповідні високовиробничі універсальні кухонні машини.

Подрібнення грубих кормів рослинного походження, наприклад, соломи, різних видів сіна, зелених кормів, здійснюється за допомогою спеціального подрібнювача, при цьому стебло розрізається на частини довжиною від 1 до 5 см. Подрібнення здійснюють для покращення фізіології травлення, а також для економії. Змішуючи з концентрованими кормами цей

грубий корм краще поїдається тваринами. Подрібнення сокирою чи подрібнювачем здійснюють при розділюванні великих і жорстких шматків м'яса, порівняно м'яких кісток і хрящів. Тверді і крихкі кістки (трубчасті кістки кінцівок) зазвичай прийнято розпилювати, щоб запобігти їх розколюванню, яке може бути небезпечним для тварин при поїданні кормів. Грубе подрібнення являє собою засіб грубого помолузерен, хлібних злаків без відділення висівків. В дробину перетворюють і ракоподібних (креветок, крабів), а також комах, оскільки хітин перетравлюється важко. Подібним засобом подрібнюють і механічно перетворюють в форму, що легко засвоюється, бобове та лляне насіння.

Плющенню підлягає зерно вівса, щоб підвищити ступінь засвоєння багатих поживними речовинами зерен, що мають великий вміст клітковини і жорсткі оболонки. У випадку необхідності подібним способом можна обробити і зерно інших рослин. Більша частина зоопарків має спеціальне обладнання для сплющування вівса. Готуючи корм для птахів, процесу сплющування підлягає і пропарена картопля. Для цих цілей застосовують картоплем'ялку. Дрібну або крупно натерту моркву, яблука, редьку і т.д. вводять в склад кормових сумішей, використовують в якості дієтичного корму чи харчування старих тварин, що втратили зуби. Для натирання використовують відповідні кухонні машини; невелику кількість корму можна натерти на тертушці.

Натирання на грубій тертушці. Якщо шляхом натирання на звичайній тертушці отримують продукт, що нагадує за консистенцією мус, дуже подібний продукт, який складається з декількох більш великих частинок вихідного кормового засобу, отримують і шляхом натирання на грубій тертушці. При цьому техніка подрібнення та ж сама, що і натирання на звичайній тертушці або кухонній машині.

Перетерта їжа – це їжа, що перетворена в дрібну кашку. Її використовують в якості кормової добавки, дієтичної їжі чи примусового годування (особливо, за допомогою шлункового зонду), а також для

харчування в особливих умовах. Для перетирання великої кількості кормових засобів застосовують універсальну кухонну машину або міксер; незначні кількості корму можна перетирати через сито або друшляк.

Подрібнення за допомогою рухомого ножа, подрібнення міксером. Даний спосіб подрібнення овочів, ніжних трав, м'яса, риби в дуже невеликих кількостях ще й до теперішнього часу здійснюється за допомогою рухомого ножа. У першу чергу використовуються універсальні кухонні машини. Потрібну ступінь подрібнення можна встановити шляхом зміни різних ножів та решіток. Подрібнене таким способом м'ясо широко використовують як у сирому, так і вареному вигляді.

Розпилювання. Окремі порції м'яса для середніх хижаків отримують із великих частин туш, вирізуючи шматки відповідної ваги. При цьому тверді, крихкі, трубчасті кістки кінцівок розділяють лише шляхом розпилювання спеціальною пилкою.

Відбивання. Особливо жорстке м'ясо можна зробити м'яким, якщо відбити його твердим дерев'яним молотком. Цей метод обробки хоча і не є прямим подрібненням, проте може вже прирівнюватись до механічної обробки м'яса. Таке м'ясо використовують в якості дієтичної їжі.

Цілий ряд кормових засобів (зерно хлібних злаків, рис, зерно бобових, старий хліб) знаходиться в твердому і сухому стані чи являє собою матеріал, що добре розпилюється (шрот, висівки), тому з різних причин може виникнути потреба у додаванні води.

Зволоження. У результаті зволоження водою шляхом емульгації можна краще зв'язувати один з одним сухі компоненти корму в кормових сумішах. Зволоження найкраще здійснювати при одночасному перемішуванні корму, що дає можливість дуже чітко регулювати і контролювати ступінь зволоження (корм не повинен бути мокрим), і при цьому зберігати свою розсипчасту структуру. Необхідно мати на увазі, що зволожений корм швидко псується!

Оскільки застосування таких зволжених кормів може бути різним,

необхідно враховувати специфічні вказівки відносно зволоження.

2. Годівля плазунів

Традиційний розрахунок кормів для тераріумних тварин в наш час необхідно вважати недопустимим, тому що він не відображає особливостей харчування амфібій і рептилій як пойкилотермних тварин з різко вираженою ациклічністю харчування. Особливо чітко це видно на прикладі змій, які в нормі за 2-4 місяці можуть використовувати до 90% річної норми кормів, і частота годівлі та об'єм використаної їжі яких залежить від віку, температури оточуючого середовища, пори року та фізіологічного стану (вагітність і т. д.). В деякій мірі асинхронність харчування виражена у амфібій та крокодилів, а ще менше у черепах та ящірок (у м'ясоїдних більше, ніж у рослинної чи всеїдних).

Найбільш раціональним є складання кормових раціонів для тераріумних тварин із розрахунків кормів (кількісно) на вагу тварини з урахуванням спектру харчування кожної тварини в природі і перевазі кормів кожної тварини індивідуально, і при врахуванні сезонних коливань активності амфібій та рептилій. При цьому необхідно враховувати географічне поширення тварин, тому що харчова активність в різні пори року в першу чергу визначається саме цим. Так, наприклад, вона практично не виражена у тварин, що мешкають на екваторі і навпаки, різко виражена у тварин палеарктики (зниження активності живлення у таких тварин має місце, як правило, в осінньо-зимовий період).

Питання частоти годівлі рептилій та амфібій є найпростішим в розв'язанні і співпадає в різних зоопарках. А саме: амфібії дрібні

- щоденно; великі жаби, ісполінські сховано зяберники (китайська і японська саламандри, амфіуми та ін.) – через день або 2 рази на тиждень; ящірки рослинної і всеїдні – щоденно, м'ясоїдні – через день або 2 рази на тиждень (раціони для всіх цих тварин можна складати на день чи тиждень);

змії середніх розмірів молоді – 2 рази на тиждень, дорослі – 1 раз на тиждень; пітони і удави молоді – 1-2 ризи на тиждень, дорослі пітони та удави, а також африканські гадюки роду *Bitis* – 1 раз в три тижні або місяць; крокодили молоді – щоденно, дорослі – 2 рази на тиждень.

Як вже згадувалось раніше, визначати кількість кормів в грамах на живу масу тварини недоцільно. Проте в даному питанні поки що не вдалося прийти до загальної думки. Так, наприклад, кількість кормів, що пропонується тигровому пітону вагою 30 кг і що поїдається ним в Київському, Московському і Санкт-Петербурзькому зоопарках, на рік при інших рівних показниках (включаючи тривалість життя в неволі і успіхи в розмноженні) відрізняється майже втричі.

Зміни кількості кормів в раціоні в той чи інший бік, а також заміна кормів здійснюється в залежності від сезонної активності, фізіологічного стану тварин. При розробці раціонів для рептилій важливо враховувати кормову видоспецифічність: змій-батрахофаги, млюфаги, герпетофаги, поліфаги і спеціалізовані спетофаги живляться лише дощовими черв'яками та слимаками.

Питання вітамінно-мінерального живлення рептилій і амфібій з кормів в наш час слід вважати недостатньо вивченим, проте рекомендується регулярно використовувати спеціальні вітамінні, мінеральні добавки у відповідності з інструкціями щодо їх застосування.

Раціон для водних черепах

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/голову/добу)		Примітка
	Розмір карапаксу		
	10-30см	30-50см	
Миші голі, шт.	2	2	В тиждень
Риба	0,02	0,1	
Капуста, салат	0,02	0,05	
Жаби, шт.	2	1	
Енергетична цінність, ккал	188,04	213,54	

Раціон для крокодилів та алігаторів (від 2,5 до 5 м)

Найменування корму	Орієнтовна кількість на 1 голову	Примітка
М'ясо	0,8	3 рази на тиждень
Риба	0,5	3 рази на тиждень
Криси або морські свинки, шт.	2	3 рази на тиждень
Енергетична цінність, ккал	1274,57	

Раціон для черепах, ящірок та інших плазунів

Назва корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/добу)			Примітка
	Розміри панциру			
	до 20 см	20-30 см	30-50 см	
Рослинні корми				
Фрукти	0,01	0,03	1,0	
Морква	0,01	0,03	0,5	
Капуста, салат, шпинат, петрушка, селдерей	0,02	0,02	0,2	
Цибуля ріпчаста	-	-	0,2	
Томати	0,01	0,03	0,5	
Гриби	-	0,01	-	
Всього	0,05	0,11	2,4	
Тваринні корми				
М'ясо	-	-	0,2	
Яйце куряче, шт.	-	-	2	

Миші (добові), шт.	2	6	-	1 раз на тиждень
Всього без мишей	-	-	0,4	
Вітамінно-мінеральні добавки	Згідно інструкції щодо застосування			
Кісткова мука	0,001	0,002	0,01	
Всього кормів	0,051	0,112	2,71	
Енергетична цінність, ккал	0,35	0,76	18,36	

Раціон для рогатих ігуан

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Хліб	0,005	
Рис	0,1	Варити
Цибуля	0,05	
Фрукти	0,3	
Морква	0,1	
Капуста	0,3	
Томати	0,1	
Огірки	0,1	
Яйце куряче, шт.	1/2	
Курчата, шт.	60	В місяць
Сир	0,1	
Енергетична цінність, ккал	865,3	

Раціон для великих ігуан

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Фрукти	0,03	
Морква	0,02	
Капуста	0,05	
Буряк	0,005	
Яйце куряче, шт.	1/2	
Миші, шт.	3	В тиждень
Салат, петрушка, сельдерей	0,05	
Енергетична цінність, ккал	114,76	

Раціон для крокодилів та алігаторів (до 2,5 м)

Найменування корму	Орієнтовна кількість на 1 голову	Примітка
М'ясо	0,4	3 рази на тиждень
Риба	0,3	3 рази на тиждень
Щури або морські свинки, шт.	2	3 рази на тиждень
Жаби, шт.	5	3 рази на тиждень
Енергетична цінність, ккал	1039,71	

Раціон для молодих крокодилів та алігаторів (до 1 м)

Найменування корму	Орієнтовна кількість на 1 голову	Примітка
М'ясо	0,1	3 рази на тиждень
Риба	0,1	3 рази на тиждень
Миші, шт.	2	Щоденно
Жаби, шт.	2	Щоденно
Енергетична цінність, ккал	420,86	

3. Годівля екзотичної птиці

Птиця в залежності від живлення поділяється на зерноїдну, всеїдну, комахоїдну та м'ясоїдну. Найрізноманітніша група – зерноїдні.

Гусеподібні – протягом всього року добре поїдають зернові корми. Останнім часом значну частину зернових кормів замінюють комбікормом, який містить більше поживних речовин, вітамінів, макро- та мікроелементів, що збагачують раціон і спрощують роботу щодо складання раціонів. При годівлі цієї групи птахів необхідно зберігати сезонність. Так, гуси і лебеді у весняно-літній період потребують великої кількості зеленого корму.

Усім видам курячих, що утримуються в неволі, в раціон також включають комбікорм, зернові, соковиті корми, корми тваринного походження, а також вітамінно-мінеральні добавки. Необхідно мати на увазі, що в залежності від погодних умов, а також видових особливостей птахів,

добову норму кормів треба розподіляти на 2-3 порції. Вітамінно-мінеральні добавки вводять у мішанку.

Горобцеві – родина вівсяників, в'юркові, астрильдові, ткачикові відрізняються сезонністю харчування: в період розмноження і годування пташенят у них збільшується потреба в кормах тваринного походження (комахи, личинки). У цей час їм готують розсипчасту мішанку з сиру, звареного в круту тертого яйця, сухарів і моркви. Туди ж додають вітамінно-мінеральні добавки. Зернова суміш складається з проса, вівсянки, коноплі, лляного насіння; при можливості в зерносуміш додають насіння дикорослих злаків, суріпки, рапсу, ріпаку тощо. Взимку при включенні в раціон м'ясного фаршу треба обвалювати його в сухарях, тоді він не так швидко замерзає.

Папугові – отримують різноманітні корми в сирому і вареному вигляді. Зерно доводять до проростання, тим самим покращується його кормова цінність, і птиця краще його перетравлює. Овочі і фрукти нарізають шматочками або натираються на тертці. Шматочки білого хліба, які замочують у фруктовому соці або медовій воді, фруктові коктейлі з м'якоттю, каші на молоці і меді папуги дуже люблять. У вольєрах регулярно змінюють гілки, тому що папуги із задоволенням гризуть свіжі гілки і бруньки.

Комахоїдні птахи (дятлоподібні, синицеподібні та інші). На волі живляться комахами. В неволі вони отримують борошнистих черв'яків, ошпарених опаришів, гамарусів, м'ясний фарш, яйця і сир. Найважливішим моментом в утриманні комахоїдних птахів є привчання їх до кормів, які є в наявності.

М'ясоїдні птахи на волі харчуються живою здобиччю. Орли, соколи, грифи, сови у неволі отримують м'ясо (птахів, яловичину), рибу і «кормових» тварин (пацюків, морських свинок, мишей, тритижневих курчат). Їм краще давати м'ясо цілими шматками з порубаними кістками. Совам дають нарізане невеликими шматками філе. Хижим птахам не можна давати солоне або жирне м'ясо або жирну рибу. Зимом, в сильні морози, для птахів,

які утримуються на відкритому повітрі, з раціону виключають швидко замерзаючі корми – сир, капусту, моркву, буряк тощо.

Раціон для африканських страусів

Найменування корму	Жива маса, кг		
	25-50	50-100	100-170
Рослинні корми			
Комбікорм для собак (Юніор)	0,2	0,2	
Комбікорм для курей	0,5	1,0	
Трав'яне борошно (зима)	0,2	0,2	
Пшениця і інше зерно	0,1	0,2	
Спеціальний комбікорм для страусів	1,0	1,5	
Всього	2,0	3,1	
Різнi фрукти	0,50	0,5	
Овочі періодичного надходження (перець, помідори, огірки)	0,60	1,00	
Салат різний, капуста	1,50	1,50	
Часник, цибуля	0,025	0,025	
Трава (з бобових)	2,0	2,0	
Всього	4,63	5,03	
Всього рослинних кормів	6,63	8,13	12,75
Вітамінно-мінеральні добавки			
Дріжджі кормові, БВК	0,01	0,01	0,02
Тетравіт, тривіт	0,01	0,01	0,02
Черепашка, гравій, крейда	Вдосталь	Вдосталь	Вдосталь
Кісткове борошно	0,01	0,01	0,02
Сіль кухонна	0,005	0,005	0,01
Всього кормів	6,665	8,165	12,82
Концентровані корми	30,0	38,0	40,5
Соковиті корми	69,5	61,5	59,00
Вітамінно-мінеральні корми і добавки	0,5	0,5	0,5

Енергетична цінність раціону, ккал – 6644,6.

Примітки:

1. При відсутності спеціального комбікорму для страусів: 1 кг спеціального комбікорму для страусів замінюють на 0,5 кг комбікорму для птиці, 0,1 кг висівки, 0,1 проса, 0,2 кг вівсянки, 0,1 кг пшениці, або на 1 кг комбікорму для лелек, водоплаваючої птиці, фламінго, копитних тварин.
2. В якості матеріалу для підстилки використовують сіно, соломку з розрахунку 7 кг на 1 голову на добу.

Годівля чапель

Раціон для чапель: великі – сіра, рижа і інші види(1,3 кг) середні – кваква, мала біла та інші (0,6-0,8кг) дрібні – жовта, єгипетська та інші види (0,3 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість корму (кг/добу/на 1 екземпляр)		
	Великі	Середні	Дрібні
Риба	0,3	0,25	0,15
М'ясо	0,1	0,1	0,05
Пшоно (варити)	-	0,01	0,01
Миші, шт.	1	1	-
Жаби, шт.	2	2	-
Гамарус	0,01	0,01	0,015
Борошняні черви	-	-	0,005
Хліб пшеничний	-	0,01	0,01
Морква (дрібно натерта)		0,01	0,01
Всього кормів	0,41	0,39	0,25

Раціон для фламінго (при наявності спеціального корму)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/1 голову/ на добу)
Рослинні корми	
Комбікорм для фламінго	200
Буряк	40
Капуста	50
Морква	100
Всього рослинних кормів	390
Тваринні корми	
Риба (фарш)	150
Г амарус	20
Яйце куряче, шт.	1
Всього тваринних кормів	220
Всього кормів	610

Раціон для фламінго: кубинський, чилійський, рожевий (3,5 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г /голову/ на добу)
Рослинні корми	
Комбікорм для курей	60
Пшоно	30
Просо	50
Горох (дробити)	10
Вівсянка (плющити)	20
Кукурудза(дробити)	90
Трав'яне борошно	10
Всього: 270	
Овочі різні	
Морква	100
Буряк	20
Капуста	50
Всього: 170	
Всього рослинних кормів: 440	
Тваринні корми	
М'ясо (фарш)	150
Риба (фарш)	100
Г амарус	20
Мотиль	20
Яйцо куряче, шт.	1
Всього 340	
Всього тваринних кормів: 340	
Вітамінні і мінеральні добавки	
Дріжджі, БВК	2
Кісткове борошно	1
Черепашки, гравій	Вдосталь
Всього кормів	783

Структура раціону, %:

Концентровані корми – 34,48;

Соковиті корми – 21,71;

Тваринні корми – 43,42;

Вітамінно-мінеральні корми і добавки – 0,39.

Середня енергетична цінність раціону, ккал – 1513,54.

4. Годівля плацентарних тварин

Раціон для кенгуру Бенета (ж. м. 40 кг (цілорічне вольєр не утримання))

Найменування кормів	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/доба)	Примітка
Вівсянка, пшоно, перловка	0,25	Вівсянка 0,25 (сира 0,1: варити 0,15)
Висівки	0,05	
Кукурудза	0,05	Варити
Горох	0,1	Варити
Соняшник	0,05	
Пшениця	0,03	Зима, пророщувати
Всього 0,53		
Хліб житній	0,1	
Хліб пшеничний	0,15	
Всього 0,25		
Фрукти		
Овочі: морква	0,5	
Картопля	0,25	
Капуста	0,25	
Цибуля	0,02	
Буряк	0,25	
Овочі періодичного надходження (томати, огірки, кабачки)	0,2	В сезон
Трав'яна мука	0,03	Зима
Сіно	1,0	Зима
Віники сухі, шт.	2	Зима
Всього 2,03		
Трава	1,0	Літо
Гілки зелені	1,0	Літо
Всього 2,0		
Крейда	0,015	
Сіль	0,015	
Всього кормів	Літо – 4,25 Зима – 4,25	

Середня енергетична цінність раціону, ккал - 2874,70

Раціон для їжака звичайного

Найменування корму	Кількість (кг/голову/добу)	Примітка
М'ясо	0,05	Фарш
Миші, шт	1	1 раз на тиждень
Молоко	0,05	
Хліб пшеничний	0,03	
Морква	0,03	
Яйце куряче, шт. або перепелине, шт	Уг 1	
Всього кормів	0,153	

Раціон для мишачих лемурів

Найменування корму	Кількість кг/голову/добу	Примітка
Рослинні корми		
Крупи різні (рис, пшоно, гречка, вівсянка)	0,005	Чергувати
Зерно різне	0,01	Пророщувати
Олійні (горіхи різні)	0,001	Через день
Олія рослинна	0,0001	
Всього	0,0161	
Овочі і зелені корми		
Морква	0,01	
Картопля	0,001	
Буряк	0,002	Через день
Томат	0,001	
Огірки	0,001	
Салат	0,001	Через день
Г арбуз	0,005	
Всього	0,024	
Кавуни і дині	0,02	
Фрукти, ягоди	0,007	Можна замінювати баштаними на 42 % більше щодо видачі, а при відсутності замінюють сухофруктами (на 50 % від норми фруктів) або консервованими компотами в банках - 100

		% щодо норми фруктів
Сік фруктовий	0,001	
Сухофрукти	0,001	Через день
Родзинки	0,001	Через день
Всього	0,073	
12	2	3
Всього рослинних кормів	0,1331	
Тваринні корми		
М'ясо, печінка, кури, перепела, риба, нерибні морепродукти	0,04	Чергувати
Яйце куряче або перепелине, шт	0,0125	Через день
Сир	1	Через день
Йогурт або молоко для ацидофіліна	0,002	Через день
Дитяча суха суміш	0,005	Через день
Дитяча суха молочна суміш	0,005	
Білкова добавка	0,001	
Миші, шт.	1	2 рази на тиждень
Сарана	0,002	
Цвіркуни	0,0012	
Тарган американський	0,0015	
Всього тваринних кормів	0,06	
Інші корми		
Мед, варення, сироп, повидло	0,001	Чергувати
Спеціальні корми, комбікорми, консерви для мавп, кішок, собак	0,009	Щоденно
Чай	0,001	На місяць
Всього кормів	0,20962	

Структура раціону, %:

Концентровані корми – 13,0;

Соковиті корми – 65,0;

Тваринні корми – 14,0;

Вітамінно-мінеральні корми і добавки – 8,0.

Енергетична цінність раціону, ккал – 151,42

Примітка:

1. Пробіотики дають два рази на рік (весною та восени) протягом одного місяця по одній дозі щоденно.
2. Вітамінні корми (дріжджі, сиропи, риб'ячий жир), медичні препарати і вітаміни дають в залежності від фізіологічного стану тварини і пори року.
3. При складанні раціонів треба враховувати фізіологічний стан тварини (період розмноження, хвороба, вагітність, лактація) і при необхідності раціон зменшують або збільшують до 50 % від вказаного.
4. З місячного віку молодняку при утриманні з самицею дають 50 % від норми дорослої тварини, а з трьох місяців – раціон дорослої тварини.
5. При відсутності комбікормів чи консервів вони можуть замінюватись на адекватну кількість м'яса, субпродуктів, риби, морепродуктів, нерибних морепродуктів.
6. При нестачі комах, їх замінюють на дитяче харчування або комбікорм, консерви для мавп або домашніх тварин з додаванням 0,5 г білкової добавки.

Щоденні добавки вітамінів і мікроелементів

Вітамін А	500 МЕ
Вітамін Е	10 МЕ
Вітамін С	6 мг
Фолієва кислота	50 мг
Вітамін В ₁	1 мг
Вітамін В ₂	1 мг
Нікотинамід	2 мг
Вітамін В ₆	0,2 мг
Вітамін В ₁₂	0,6 мкг
Вітамін Д	40 МЕ
Біотин	3 мкг
Пантотенова кислота	2 мг
Кальцій (двохосновний фосфат кальцію)	400 мг
Фосфор (двохосновний фосфат кальцію)	200 мг
Іод (йодид калію)	15 мкг
Залізо (фумарат заліза)	30 мг
Магній (оксид магнію)	10 мг
Мідь (оксид міді)	0,2 мг
Цинк (оксид цинку)	1,5 мг
Калій (хлорид калію)	4 мг
Марганець (сульфат марганцю)	2 мг
Хлорид (хлорид калію)	3,6 мг
Хром (хлорид хрому)	2,5 мкг
Молібден (молібдат натрію)	2,5 мкг
Селен (селенат натрію)	2,5 мкг
Вітамін К ₁	2,5 мкг
Нікель (сульфат нікелю)	1 мкг
Олово (хлорид олова)	1 мкг
Кремній (метасилікат натрію)	1 мкг
Ванадій (метаванадат натрію)	1 мкг

Раціон для товстохвостих лемурів (ж. м. 250-300 г)

Найменування корму	Кількість кг/голову/добу	Примітка
Рослинні корми		
Крупи різні (рис, пшоно, гречка, вівсянка)	0,02	Чергувати
Зерно різне	0,01	Пророщувати
Олійні (горіхи різні)	0,005	Через день
Всього	0,035	
Овочі і зелені корми		
Морква	0,01	
Картопля	0,01	
Перець	0,01	Через день
Томат	0,008	
Огірки	0,03	
Салат	0,01	Через день
Г арбуз	0,05	
Петрушка	0,015	
Кабачки	0,05	
Всього	0,215	
Кавун і диня	0,01	
Фрукти, ягоди	0,07	Можна замінювати баштанними на 42% і більше щодо видачі, при відсутності замінюють сухофруктами (на 50% від норми фруктів) або консервованими компотами в банках – 100% щодо норми фруктів
Сік фруктовий	0,03	
Сухофрукти	0,01	
Рослинна олія	0,0002	
Родзинки	0,05	
Всього рослинних кормів	0,3752	
Тваринні корми		
Яйце куряче або перепелине, шт	0,0125	2 рази на тиждень
Сир	0,005	
Йогурт або молоко для ацидофіліна	0,005	

Дитяча суха суміш	0,01	
Білкова добавка	0,0015	
Всього тваринних кормів	0,034	
Інші корми		
Мед, варення, сироп, повидло	0,003	Чергувати
Спеціальні корми, комбікорми, консерви для мавп, кішок, собак	0,013	Щоденно
Чай	0,005	На місяць
Тваринні корми		
Миші добові, шт.	2	2 рази на тиждень
Сарана	0,006	
Цвіркуни	0,003	
Всього кормів	0,4402	

Структура раціону, %:

Концентровані корми – 23;

оковиті корми – 60;

Тваринні корми – 14,0;

Вітамінно-мінеральні корми і добавки – 3,0.

Енергетична цінність раціону, ккал – 224,07.

Примітка:

1. Пробіотики дають два рази на рік (весною та восени) протягом одного місяця по три дози щоденно.
2. Зелені корми дають у період надходження вдосталь.
3. Вітамінні корми (дріжджі, сиропи, риб'ячий жир), медичні препарати і вітаміни дають в залежності від фізіологічного стану тварини і пори року.
4. При складанні раціонів треба враховувати фізіологічний стан тварини (період розмноження, хвороба, вагітність, лактація) і при необхідності раціон зменшують або збільшують до 50 % від вказаного.
5. З місячного віку молодняку при утриманні з самицею дають 50 % норми дорослої тварини, а з трьох місяців – раціон дорослої тварини.

6. При відсутності комбікормів, консервів їх можна замінювати на адекватну кількість м'яса, субпродуктів, риби, морепродуктів, нерибних морепродуктів.
7. При нестачі комах, їх замінюють на дитяче харчування або комбікорм, консерви для мавп або домашніх тварин з додаванням 0,5 г білкової добавки.

Щоденні добавки вітамінів і мікроелементів

Вітамін А	750 МЕ
Вітамін Е	125 МЕ
Вітамін С	30 мг
Фолієва кислота	40 мг
Вітамін В ₁	0,75 мг
Вітамін В ₂	0,6 мг
Нікотинамід	5 мг
Вітамін В ₆	1,2 мг
Вітамін В ₁₂	1,2 мкг
Вітамін Д	770 МЕ
Біотин	5 мкг
Пантотенова кислота	2,5 мг
Кальцій (двохосновний фосфат кальцію)	45 мг
Фосфор (двохосновний фосфат кальцію)	40,5 мг
Иод (йодид калію)	37,5 мкг
Залізо (фумарат заліза)	1,5 мг
Магній (оксид магнію)	1,5 мг
Мідь (оксид міді)	0,4 мг
Цинк (оксид цинку)	0,25 мг
Калій (хлорид калію)	300 мг
Марганець (сульфат марганцю)	0,01 мг
Лецитин	100 мг
Молібден (молібдат натрію)	2,5 мкг
Селен (селенат натрію)	2,5 мкг
Вітамін К ₁	2,5 мкг
Нікель (сульфат нікелю)	1 мкг
Олово (хлорид олова)	1 мкг
Кремній (метасилікат натрію)	1 мкг
Ванадій (метаванадат натрію)	1 мкг

Раціон для котячих лемурів (ж. м. 2,4-3,7 кг)

Найменування корму	Кількість кг/голову/добу	Примітка
Рослинні корми		
Крупи різні (рис, пшоно, гречка, вівсянка)	0,002	Чергувати
Зерно різне	0,01	
Олійні (горіхи, соняшник)	0,001	Через день
Бобові(горох, квасоля)	0,01	Через день
Всього	0,07	
Овочі і зелені корми		
Морква	0,05	
Картопля	0,05	
Капуста	0,02	
Кабачки	0,1	
Томат	0,025	
Огірки	0,025	
Салат	0,01	Через день
Г арбуз	0,1	
Перець	0,025	
Петрушка, кріп	0,01	
Всього	0,415	
Кавун і диня	0,1	
Фрукти, ягоди	0,2	Можна замінювати баштаними на 42 % і більше щодо видачі, при відсутності замінюють сухофруктами (на 50 % від норми фруктів) або консервованими компотами в банках - 100 % щодо норми фруктів
Сік фруктовий	0,02	
Рослинна олія	0,001	
Родзинки	0,02	Через день
Всього рослинних кормів	0,826	
Тваринні корми		
М'ясо, печінка, кури, перепела, риба, нерибні морепродукти	0,02	Чергувати

Яйце куряче або перепелине, шт	0,025	Через день
Сир	0,04	Через день
Молоко для ацидофіліну	0,025	Через день
Дитяча суха суміш	0,01	Через день
Білкова добавка	0,008	
Сарана	0,01	
Цвіркуни	0,0025	
Всього тваринних кормів	0,12325	
Інші корми		
Мед, варення, сироп, повидло	0,005	Чергувати
Спеціальні корми, комбікорми, консерви для мавп, кішок, собак	0,006	Щоденно
Чай	0,001	На місяць
Гілки свіжі	0,5	Влітку
Гілки заморожені	0,5	Взимку
Всього кормів	0,5975	

Структура раціону, %:

Концентровані корми – 27;

Соковиті корми – 55;

Тваринні корми – 14,0;

Вітамінно-мінеральні корми і добавки – 4,0.

Енергетична цінність раціону, ккал – 438,68.

Примітка:

1. Пробіотики дають два рази на рік (весною та восени) протягом одного місяця по одній дозі щоденно.
2. Вітамінні корми (дріжджі, сиропи, риб'ячий жир), медичні препарати і вітаміни дають в залежності від фізіологічного стану тварини і пори року.
3. При груповому утриманні тварин раціон збільшують до 50% від вказаного у зв'язку з можливістю тварини підходити до корму тільки у відповідності з ієрархічним положенням у групі.
4. При складанні раціонів треба враховувати фізіологічний стан

тварини (період розмноження, хвороба, вагітність, лактація) і при необхідності раціон зменшують або збільшують до 50% від вказаного.

5. З 2-місячного віку молодняку при утриманні з самицею дають 50% щодо норми дорослої тварини, а з шести місяців – раціон дорослої тварини.

6. При нестачі комах, їх замінюють на дитяче харчування, консерви для кішок, собак з додаванням 0,8 г білкової добавки. М'ясо замінюють на рівну кількість консервів для кішок. Комбікорм для мавп замінюють на м'ясо і, частково, крупу – в залежності від рівня рослинних і тваринних білків з додаванням вітамінно-мінеральних преміксів.

Щоденні добавки вітамінів і мікроелементів

Вітамін А	1000 МЕ
Вітамін Е	10 мг
Вітамін С	20 мг
Фолієва кислота	200 мкг
Вітамін В ₁	1 мг
Вітамін В ₂	1 мг
Нікотинамід	8 мг
Вітамін В ₆	1 мг
Вітамін В ₁₂	6 мкг
Вітамін Д	200 МЕ
Біотин	10 мкг
Пантотенова кислота	5 мг
Кальцій (двохосновний фосфат кальцію)	16,2 мг
Фосфор (двохосновний фосфат кальцію)	12,5 мг
Йод (йодид калію)	15 мкг
Залізо (фумарат заліза)	10 мг
Магній (оксид магнію)	10 мг
Мідь (оксид міді)	0,5 мг
Цинк (оксид цинку)	1,5 мг
Калій (хлорид калію)	20 мг
Марганець (сульфат марганцю)	1 мг
Хлорид (хлорид калію)	10 мг
Хром (хлорид хрому)	10 мкг
Молібден (молібдат натрію)	10 мкг
Селен (селенат натрію)	10 мкг
Вітамін К ₁	1 мкг

Нікель (сульфат нікелю)	3 мкг
Олово (хлорид олова)	3 мкг
Кремній (метасилікат натрію)	3 мкг
Ванадій (метаванадат натрію)	3 мкг

Раціон для лемурів Варі (ж. м. 4-5 кг)

Найменування корму	Кількість кг/голову/добу	Примітка
Рослинні корми		
Хліб пшеничний, житній, крекери	0,01	Чергувати
Висівки, крупа різна – рис, геркулес	0,01	Чергувати
Зерно – кукурудза, бобові	0,01	Через день
Олійні (горіхи, соняшник)	0,01	Чергувати
Комбікорм для мавп	0,01	
Пшениця	0,05	пророщувати
Всього	0,1	
Овочі і зелені корми		
Морква	0,05	
Картопля	0,1	
Капуста різна	0,04	Через день
Цибуля	0,01	
Огірки, томати	0,025	
Салат	0,03	Через день
Гарбузи, кабачки	0,1	
Перець	0,05	
Петрушка	0,01	
Всього	0,49	
Кавун і диня	0,1	
Фрукти, ягоди	0,3	Можна замінювати баштанними на 42% і більше щодо видачі, при відсутності замінюють сухофруктами (на 50% від норми фруктів) або консервованими компотами в банках – 100 % щодо норми фруктів
Олія рослинна	0,01	
Сухофрукти	0,02	Через день

Родзинки	0,01	
Всього рослинних кормів	1,03	
Тваринні корми		
М'ясо, печінка, кури, перепела	0,06	Чергувати
Яйце куряче або перепелине, шт.	0,025 2	2 рази на тиждень
Сир	0,05	
Йогурт або молоко для ацидофіліну	0,125	Через день
Дитяча суха суміш	0,01	
Білкова добавка	0,002	
Сарана	0,01	
Цвіркуни	0,0025	
Інші корми		
Мед, варення, сироп, повидло	0,01	Чергувати
Сік фруктовий	0,02	
Спеціальні корми, комбікорми, консерви для мавп, кішок, собак	0,01	
Чай	0,01	На місяць
Гілки свіжі	0,5	Влітку
Гілки морожені	0,5	Взимку
Всього кормів	1,0965	

Структура раціону, %:

Концентровані корми – 15;

Соковиті корми – 69,0;

Тваринні корми – 13,0;

Вітамінно-мінеральні корми і добавки – 3,0.

Енергетична цінність раціону, ккал – 594,46.

Примітка:

1. Пробиотики дають два рази на рік (весною та восени) протягом одного місяця по чотири дози щоденно.
2. При груповому утриманні тварин раціон збільшують до 50% від вказаного у зв'язку з можливістю тварин підходити до корму лише у відповідності з ієрархічним положенням у групі.

3. При складанні раціонів треба враховувати фізіологічний стан тварини (період розмноження, хвороба, вагітність, лактація) і при необхідності раціон зменшують або збільшують до 50% від вказаного.
4. З двомісячного віку молодняку при утриманні з самицею дають 50% щодо норми дорослої тварини, а з шести місяців – раціон дорослої тварини.
5. При відсутності комбікормів, консервів їх можна замінювати на адекватну кількість м'яса, субпродуктів, риби, морепродуктів, нерибних морепродуктів.
6. При нестачі комах, їх замінюють на дитяче харчування або комбікорм, консерви для мавп або домашніх тварин з додаванням 0,8 г білкової добавки.

Щоденні добавки вітамінів і мікроелементів

Вітамін А	2000 МЕ
Вітамін Е	10 МЕ
Вітамін С	140 мг
Фолієва кислота	200 мкг
Вітамін В ₁	1,4 мг
Вітамін В ₂	1 мг
Нікотинамід	8 мг
Вітамін В ₆	1 мг
Вітамін В ₁₂	6 мкг
Вітамін Д	200 МЕ
Біотин	0,049 мг
Пантотенова кислота	5 мг
Кальцій (двохосновний фосфат кальцію)	150 мг
Фосфор (двохосновний фосфат кальцію)	958 мг
Йод (йодид калію)	15 мкг
Залізо (фумарат заліза)	35 мг
Магній (оксид магнію)	10 мг
Мідь (оксид міді)	0,5 мг
Цинк (оксид цинку)	1,5 мг
Калій (хлорид калію)	800 мг
Марганець (сульфат марганцю)	1 мг
Хлорид (хлорид калію)	3,63 мг
Хром (хлорид хрому)	10 мкг

Молібден (молібдат натрію)	10 мкг
Селен (селенат натрію)	10 мкг
Вітамін К ₁	10 мкг
Нікель (сульфат нікелю)	1 мкг
Олово (хлорид олова)	3 мкг
Кремній (метасилікат натрію)	3 мкг
Ванадій (метаванадат натрію)	3 мкг

Раціон для малих лорі (ж. м. 250-650 г)

Найменування корму	Кількість кг/голову/добу	Примітка
Рослинні корми		
Крупи різні(рис, пшоно, гречка, вівсянка)	0,01	Чергувати
Зерно різне	0,01	Пророщувати
Всього	0,02	
Морква	0,005	
Картопля	0,001	
Буряк	0,001	Через день
Капуста	0,001	
Огірки	0,005	
Салат	0,001	
Перець	0,005	
Гарбуз	0,005	
Всього	0,024	
Кавун і диня	0,01	
Фрукти, ягоди	0,02	Можна замінювати баштанними на 42% і більше щодо видачі, при відсутності замінюють сухофруктами (на 50% від норми фруктів) або консервованими компотами в банках – 100% щодо норми фруктів
Сік фруктовий	0,01	
Сухофрукти	0,01	
Олія рослинна	0,0001	
Всього рослинних кормів	0,095	
Тваринні корми		

М'ясо, печінка, кури, перепела, риба, нерибні морепродукти	0,02	Чергувати
Яйце куряче або перепелине, шт.	0,025 1	Через день
Консерви м'ясні для кішок	0,01	
Сир	1	Через день
Йогурт або молоко для ацидофіліну	0,01	Через день
Дитяча суха суміш	0,01	
Білкова добавка	0,025	
Миші, шт.	2	2 рази на тиждень
Сарана	0,0006	
Цвіркуни	0,0025	
Інші корми		
Мед, варення, сироп, повидло	0,002	Чергувати
Спеціальні корми, комбікорми, консерви для мавп, кішок, собак	0,008	Щоденно
Чай	0,01	На місяць
Соняшник	0,0025	
Всього кормів	0,192	

Структура раціону, %:

Концентровані корми – 20,0;

Соковиті корми – 41,0;

Тваринні корми – 27,0;

Вітамінно-мінеральні корми і добавки – 12,0.

Енергетична цінність раціону, ккал – 142,96.

Примітка:

1. Пробіотики дають два рази на рік (весною та восени) протягом одного місяця по дві дози щоденно.
2. Вітамінні корми (дріжджі, сиропи, риб'ячий жир), медичні препарати і вітаміни дають в залежності від фізіологічного стану тварини і пори року.
3. При складанні раціону треба враховувати фізіологічний стан тварини

(період розмноження, хвороба, вагітність, лактація) і при необхідності раціон зменшують або збільшують до 50% від вказаного.

4. З двомісячного віку молодняку при утриманні з самицею дають 50% щодо норми дорослої тварини, а з тримісячного віку – раціон дорослої тварини.

5. При нестачі комах їх замінюють на дитяче харчування, спеціальні комбікорми з додаванням 0,5 г білкової добавки.

6. М'ясо можна замінювати на м'ясні консерви для домашніх тварин.

Щоденні добавки вітамінів і мікроелементів

Вітамін А	1500 МЕ
Вітамін Е	10 МЕ
Вітамін С	40 мг
Фолієва кислота	40 мкг
Вітамін В ₁	0,15 мг
Вітамін В ₂	0,17 мг
Нікотинамід	2 мг
Вітамін В ₆	0,2 мг
Вітамін В ₁₂	0,6 мкг
Вітамін Д	40 МЕ
Біотин	3 мкг
Пантотенова кислота	1 мг
Кальцій (двохосновний фосфат кальцію)	900 мг
Фосфор (двохосновний фосфат кальцію)	400 мг
Йод (йодид калію)	15 мкг
Залізо (фумарат заліза)	40 мг
Магній (оксид магнію)	10 мг
Мідь (оксид міді)	0,2 мг
Цинк (оксид цинку)	1,5 мг
Калій (хлорид калію)	400 мг
Марганець (сульфат марганцю)	0,3 мг
Хлорид (хлорид калію)	3,63 мг
Хром (хлорид хрому)	2,5 мкг
Молібден (молібдат натрію)	2,5 мкг
Селен (селенат натрію)	2,5 мкг
Вітамін К ₁	2,5 мкг
Нікель (сульфат нікелю)	1 мкг
Олово (хлорид олова)	1 мкг
Кремній (метасилікат натрію)	1 мкг
Ванадій (метаванадат натрію)	1 мкг

Раціон для товстих лорі

Найменування корму	Кількість кг/голову/добу	Примітка
Рослинні корми		
Крупи різні (рис, пшоно, гречка, вівсянка)	0,03	Чергувати
Зерно різне	0,03	Пророщувати
Овочі і зелені корми		
Морква	0,01	
Картопля	0,005	
Буряк	0,005	Через день
Огірки	0,01	
Перець	0,01	
Салат	0,01	
Гарбуз	0,01	
Всього	0,06	
Кавун і диня	0,05	
Фрукти, ягоди	0,05	Можна замінювати баштаними на 42% і більше щодо видачі, при відсутності замінюють сухофруктами (на 50% від норми фруктів) або консервованими компотами в банках – 100% щодо норми фруктів
Сік фруктовий	0,025	
Сухофрукти	0,02	
Олія рослинна	0,0005	
Всього рослинних кормів	0,2355	
Тваринні корми		
М'ясо, печінка, кури, перепела	0,04	Чергувати
Яйце куряче або перепелине, шт	0,025 2	Через день
Сир	0,02	Через день
Молоко для ацидофіліна	0,02	Йогурт
Дитяча суха суміш	0,02	Через день

Білкова добавка	0,003	
Всього тваринних кормів	0,118	
Живі корми		
Миші, шт.	4	2 рази на тиждень
Сарана	0,02	
Цвіркуни	0,02	
Інші корми		
Мед, варення, сироп, повидлю	0,004	Чергувати
Спеціальні корми, комбікорми, консерви для мавп, кішок, собак	0,01	Щоденно
Чай	0,01	На місяць
Всього кормів	0,4085	

Структура раціону, %:

Концентровані корми – 17,0;

Соковиті корми – 46,0;

Тваринні корми – 32,0;

Вітамінно-мінеральні корми і добавки – 5,0.

Енергетична цінність раціону, ккал – 232,36.

Примітка:

1. Пробіотики дають два рази на рік (весною та восени) протягом одного місяця по три дози щоденно.
2. Вітамінні корми (дріжджі, сиропи, риб'ячий жир), медичні препарати і вітаміни дають в залежності від фізіологічного стану тварини і пори року.
3. При складанні раціону треба враховувати фізіологічний стан тварини (період розмноження, хвороба, вагітність, лактація) і при необхідності його зменшують або збільшують до 50% від вказаного.
4. З 2-місячного віку молодняку при утриманні з самицею додають 50% щодо норми дорослої тварини, а з трьох місяців – раціон дорослої тварини.
5. М'ясо можна замінити на м'ясні консерви для кішок.

6. При нестачі комах їх замінюють на дитяче харчування або комбікорм, консерви для мавп або домашніх тварин з додаванням 0,5 г білкової добавки.

Щоденні добавки вітамінів і мікроелементів

Вітамін А	1500 МЕ
Вітамін Е	10 МЕ
Вітамін С	40 мг
Фолієва кислота	40 мкг
Вітамін В ₁	1 мг
Вітамін В ₂	1 мг
Нікотинамід	2 мг
Вітамін В ₆	0,2 мг
Вітамін В ₁₂	0,6 мкг
Вітамін Д	40 МЕ
Біотин	3 мкг
Пантотенова кислота	2 мг
Кальцій (двохосновний фосфат кальцію)	900 мг
Фосфор (двохосновний фосфат кальцію)	400 мг
Іод (йодид калію)	0,038 мкг
Залізо (фумарат заліза)	23,50 мг
Магній (оксид магнію)	302 мг
Мідь (оксид міді)	2,19 мг
Цинк (оксид цинку)	10,3 мг
Калій (хлорид калію)	4 мг
Марганець (сульфат марганцю)	2 мг
Хлорид (хлорид калію)	3,6 мг
Хром (хлорид хрому)	2,5 мкг
Молібден (молібдат натрію)	2,5 мкг
Селен (селенат натрію)	2,5 мкг
Вітамін К ₁	2,5 мкг
Нікель (сульфат нікелю)	1 мкг
Олово (хлорид олова)	1 мкг
Кремній (метасилікат натрію)	1 мкг
Ванадій (метаванадат натрію)	1 мкг

5. Годівля собак

Раціон для єнотовидних собак

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)
Хліб житній	0,05
М'ясо	0,35
Миші, шт.	2
Риба	0,15
Морква	0,05
Дріжджі кормові, БВК	0,005
Кісткове борошно	0,002
Крупа	0,02
Яйця курячі, шт.	1
Олія рослинна	0,01
Премікс	0,02
Всього кормів	0,707

Енергетична цінність раціону, ккал – 1361,90.

Раціон для собак домашніх:

Великі – кавказець, ньюфаундленд; Середні – великий пудель, лабрадор;

Дрібні – фокстер'єр, спанієль

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)			Примітки
	великі	середні	дрібні	
М'ясо	0,8	0,5	0,4	
Риба	0,2	0,1	0,05	
Різна крупа, макаронні вироби, геркулес	0,5	0,25	0,15	Чергувати
Морква	0,2	0,1	0,05	
Дріжджі кормові, БВК	0,015	0,01	0,01	
Кісткове борошно	0,02	0,01	0,01	
Олія рослинна	0,02	0,01	0,01	
Сіль	0,015	0,01	0,01	
Всього кормів	1,77	0,99	0,69	

Примітка: молоко і сир вводять після 2 міс. вагітності і на період лактації – 0,1 кг на 1 голову на добу для великих та середніх порід і 0,05 кг на голову на добу – для дрібних порід. Макаронні вироби, геркулес дають для приборканих тварин.

Раціон для цуценят собак

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)						
	Вік, днів						
	0-14	14-21	21-60	60-90	90-120	120-180	180-240
М'ясо	0-0,05	0,05-0,1	0,1-0,3	0,3-0,4	0,4-0,45	0,45-0,5	0,5-0,6
Молоко	0,1	0,25	0,2-0,4	0,4	0,4-0,3	0,2	-
Риба	-	-	0,05-0,1	0,15	0,15-0,2	0,25	-
Пшоно, вівсянка	-	0,05	0,07-0,1	0,15	0,15-0,2	0,2-0,25	0,03-0,4
Морква	-	-	0-0,05	0,05	0,1	0,1-0,2	0,2
Всього	0-0,15	0,40	0,42-0,95	1,15	1,25	0,95	1,20
Вітамінно-мінеральна добавка	Вітаміни А, Д, Е, К, група В, С. Мінеральний премікс для собак згідно інструкції до застосування						

Примітка: пшоно і вівсянку чергувати.

Раціон для бурих ведмедів (ж. м. 170-350 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)	Примітки
М'ясо	0,5	Щоденно варити
Риба	1,0	
Хліб житній	3,0	
Вівсянка	1,0	Варити
Картопля	2,0	Варити
Буряк	,5	Варити
Морква	1,0	
Капуста	1,0	
Салат	1,0	
Дріжджі кормові, БВК	0,05	
Кісткове борошно	0,02	
Кабачки, гарбуз	1,50	Сезонні овочі
Трава	3,0	Літо
Гілки	3,0	Літо
Риб'ячий жир	0,05	
Зелень злаків	0,5	
Премікс	0,05	
Всього кормів	19,15	
З 15.08 до 1.12 раціон збільшують		
Вівсянка	1 кг	
Картопля	1 кг	
Хліб житній	1 кг	
Риба	1кг	2 рази на тиждень

Енергетична цінність раціону, ккал – 13135,00.

Раціон для малайських ведмедів (ж. м. 90-100 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)
М'ясо	0,20
Риба	0,20
Яйця курячі, шт.	1
Молоко	0,50
Кефір (ацидофілін)	0,50
Сир	0,20
Мед	0,02
Хліб житній	0,2
Вівсянка	0,3
Крупа різна	0,3
Кукурудза	0,2
Фрукти	0,5
Морква	0,5
Буряк	0,5
Капуста	0,5
Картопля	0,5
Гарбуз, кабачки	0,5
Огірки	0,3
Томати	0,3
Салат	0,3
Сухофрукти	0,3
Горіхи	0,2
Журавлина, брусниця	0,1
Борошняний черв'як	0,05
Дріжджі кормові, БВК	0,02
Кісткове борошно	0,01
Кілки, шт.	1
Зелень злаків	0,20
Премікс	0,04
Всього кормів	7,70

Енергетична цінність раціону, ккал – 5398,30.

Раціон для ведмедів-окулярників (ж м. 150-180 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)	Примітки
М'ясо	0,50	
Риба	0,30	
Яйця курячі, шт.	1	
Сир	0,10	
Мед	0,03	
Хліб житній	0,3	
Хліб пшеничний	0,2	
Вівсянка	0,3	
Крупа різна	0,4	
Кукурудза	0,3	
Фрукти	0,3	
Г оріхи різні	1,00	
Сухофрукти	0,2	
Морква	1,00	
Буряк	0,2	
Картопля	0,5	
Капуста	0,2	
Г арбуз	0,5	
Томати	0,5	
Огірки	0,5	
Клюква, брусниця	0,15	Зима
трава	4,00	Літо
Кілки, шт.	2	
гілки	4,00	Літо
Рослинна олія	0,05	
Кісткове борошно, дріжджі кормові, БВК	0,01	
Зелень злаків	0,05	Зима
Премікс	0,20	
Всього кормів	Зима – 6,68, літо – 14,30	

Енергетична цінність раціону, ккал – 9016,70.

Раціон для гімалайських ведмедів (ж. м. 120-160 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)	Примітки
М'ясо	0,50	
Риба	0,50	
Яйця курячі, шт.	1	
Сир	0,35	
Хліб житній	0,50	
Крупа різна	0,50	
Фрукти	0,50	
Морква	0,50	
Буряк	0,20	
Картопля	0,50	
Капуста	0,50	
Салат	1,00	
Томати	0,50	
Огірки	0,30	
Кісткове борошно	0,02	
Дріжджі кормові, БВК	0,05	
Зелень злаків	0,40	Зима
Премікс	0,05	
Всього кормів	7,49	

Енергетична цінність раціону, ккал – 6043,70.

Раціон для білих ведмедів (ж. м. 200-350 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)		Примітки
	зима	літо	
М'ясо	3,00	3,50	
Риба	4,50	4,75	
Хліб житній	3,00	3,00	
Вівсянка	1,00	1,00	
Морква	1,00	1,00	
Салат	1,00	1,00	
Кісткове борошно	0,02	0,02	
Дріжджі кормові, БВК	0,05	0,05	
Тривіт, риб'ячий жир	0,05	0,05	
Премікс	0,005	-	
Зелень злаків	0,30	-	
Всього	13,97	14,37	

Енергетична цінність раціону, ккал – 21700,00.

Раціон для смугастих гієн

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)	Примітки
М'ясо	3,00	
Сир	0,25	
Молоко	0,50	
Всього	0,75	
Яйця курячі, шт.	1	1 раз на тиждень
Фрукти	0,30	
Сухофрукти	0,15	
Овочі різні	0,40	
Крупа різна	0,10	Варити
Пшениця	0,05	Взимку, пророщувати
Щурі, шт.	1	
Премікси	0,03	
Всього кормів	5,03	

Енергетична цінність раціону, ккал – 8617,46.

Раціон для далекосхідних леопардів (ж м. 40-45 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)		Примітки
	зима	літо	
М'ясо	4,0	3,5	
Кролики, шт.	1	1	1 раз на тиждень, за рахунок м'яса
Щурі, шт.	2	2	1 раз на тиждень
Яйце куряче, шт.	1	1	
Молоко	0,20	0,20	
Кісткове борошно	0,005	0,005	
Зелень злаків	0,10	-	
Премікс	0,03	0,03	
Всього кормів	4,39	3,785	

Енергетична цінність раціону, ккал – 7944,50.

Раціон для амурських тигрів (самець – ж. м. 200-300 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)		Примітки
	зима	літо	
М'ясо	12,0	10,0	
Яйця курячі, шт.	1	1	1 раз на тиждень
Кролик, шт.	1	1	За рахунок м'яса
Молоко	0,2	0,20	
Кісткове борошно	0,01	0,01	
Премікс	0,05	0,05	
Зелень злаків	0,50	-	
Всього кормів	12,76	10,27	

Енергетична цінність раціону, ккал – 21927,21.

Раціон для амурських тигрів (самка – ж. м. 150-200 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)		Примітки
	зима	літо	
М'ясо	10,0	8,0	
Яйця курячі, шт.	1	1	1 раз на тиждень
Кролик, шт.	1	1	За рахунок м'яса
Молоко	0,20	0,20	
Кісткове борошно	0,01	0,01	
Зелень злаків	0,40	-	
Премікс	0,05	0,05	
Всього кормів	10,67	8,267	

Енергетична цінність раціону, ккал – 17567,21.

Раціон для левів (самка – ж. м. 120-150 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)		Примітки
	зима	літо	
М'ясо	9,0	7,0	
Яйця курячі, шт.	1	1	1 раз на тиждень
Кролик, шт.	1	1	за рахунок м'яса
Зелень злаків	0,30	-	
Кісткове борошно	0,01	0,01	
Премікс	0,05	0,05	
Всього кормів	9,367	7,067	

Енергетична цінність раціону, ккал – 15271,21.

Раціон для азіатських левів (самець – ж. м. 150-180 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)		Примітки
	зима	літо	
М'ясо	10,0	8,0	
Кролик, шт.	1	1	За рахунок м'яса
Яйця курячі, шт.	1	1	1 раз на тиждень
Зелень злаків	0,30	-	
Кісткове борошно	0,01	0,01	
Премікс	0,05	0,05	
Всього кормів	10,367	8,067	

Енергетична цінність раціону, ккал – 17451,21.

Раціон для азіатських левів (самка – ж. м. 130-160 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)		Примітки
	зима	літо	
М'ясо	8,0	6,0	
Кролик, шт.	1	1	За рахунок м'яса
Яйця курячі, шт.	1	1	1 раз на тиждень
Зелень злаків	0,30	-	
Кісткове борошно	0,01	0,01	
Премікс	0,05	0,05	
Всього кормів	8,367	6,067	

Енергетична цінність раціону, ккал – 14091,21.

Раціон для чорних пантер (ж м. 35-40 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)	Примітки
М'ясо	3,5	
Криса або морська свинка, шт.	2	1 раз на тиждень
Кролик, шт.	1	1 раз на тиждень За рахунок м'яса
Яйця курячі, шт.	1	
Молоко	0,25	
Зелень злаків	0,05	
Кісткове борошно	0,01	
Премікс	0,03	
Всього кормів	3,89	

Енергетична цінність раціону, ккал – 7973,50.

Раціон для ягуарів (ж. м. 75-80 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)	Примітки
М'ясо	5,0	
Риба	2,0	1 раз на тиждень
Щур або морська свинка, шт.	2	1 раз на тиждень
Кролик, шт.	1	1 раз на тиждень За рахунок м'яса
Яйця курячі, шт.	1	
Молоко	0,25	
Зелень злаків	0,1	
Кісткове борошно	0,01	
Премікс	0,04	
Всього кормів	4,73	

Раціон для димчастих леопардів (ж. м. 20-22 кг)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)	Примітки
М'ясо	1,5	
Риба	0,2	1 раз на тиждень
Щурі, шт.	2	1 раз на тиждень За рахунок м'яса
Морська свинка, шт.	2	

6. Годівля кішок

Раціон для домашніх кішок

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)
М'ясо	0,3
Риба	0,1
Молоко	0,15
Крупа	0,02
Морква	0,02
Кісткове борошно	0,01
Кормові дріжджі, БВК	0,01
Всього кормів	0,61

*Раціон для азіатських золотистих кішок (ж. м. 8-15 кг), очеретяних котів
(ж. м. 7-15 кг)*

Найменування корму	Орієнтовна кількість (кг/1 голову/на добу)	Примітки
М'ясо	1,0	
Риба	0,2	1 раз на тиждень
Криса, шт.	1	1 раз на тиждень За рахунок м'яса
Яйця курячі, шт.	1	
Молоко	0,15	
Кісткове борошно	0,003	
Зелень злаків	0,02	
Премікс	0,02	
Всього кормів	1,653	

Раціон для бегемотів

Назва корму	Орієнтовна кількість, кг/1 голову/добу	Примітка
Хліб чорний	1,5	
Різні крупи	0,7	
Бобові	0,7	
Овес	1,5	
Висівки	2,0	
Трав'яне борошно	0,7	
Картопля	4,5	
Морква	3,0	
Буряк	4,0	
Капуста квашена	1,0	Зима
Капуста свіжа	4,0	Літо
Сіно	5,0	Зима
	2,5	Літо
Трава	15,0	Літо
Риб'ячий жир	0,1	
Сіль	0,1	
Дріжджі кормові, БВК	0,1	
Крейда	0,1	
Всього кормів:	25,0	Зима
	40,5	Літо

Середня енергетична цінність раціону, ккал – 28385,00.

Раціон для двогорбих та одnogорбих верблюдів

Назва корму	Орієнтовна кількість, кг/1 голову/добу	Примітка
Овес	2,0	
Висівки	2,0	
Трав'яне борошно	1,0	Зима
Картопля	3,0	
Морква	1,5	
Буряк	3,0	
Сіно	10,0-20,0	Зима
Віники	10 шт.	Зима
Гілки	10,0	Літо
Трава	30,0-40,0	Літо
Сіль (лизунець)	Вдосталь	
Вітамінно-мінеральний премікс	0,1	
БВК	0,1	
Всього кормів:	38,8	Зима
	60,8	Літо

Примітка:

1. Молодняку у віці 6 міс. дається 50% раціону дорослої тварини.
 2. Молодняку у віці 12 міс. дається раціон дорослої тварини.
- Середня енергетична цінність раціону, ккал – 32910,00.

7. Годівля лабораторних тварин

Раціон для тритонів звичайних

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Мотиль	0,5	В тиждень
Дощовий черв'як	2	Те ж
Цвіркун	1	Те ж
Вогнівка	1	Те ж
Безкрила муха	0,5	Те ж

Примітка: утримання в групі. У водній фазі загальна кількість корму замінюється на мотиль, дощовий черв'як, гамарус за бажанням завідуючого відділом.

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Гамарус	1	В тиждень
Безкрила муха	1	Те ж
Цвіркун	1	Те ж
Вогнівка	2	Те ж

Примітка: утримання в групі.

Раціони для жаб

Квакша дрібна (звичайна, еквадорська, далекосхідна, ракофорусопістодон, дрібні веслоноги)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Тарган	3	Щоденно
Безкрила муха	2	Те ж
Цвіркун	5	Те ж

Раціон для кваки великих (австралійських, кубинських, велетенських)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Тарган	10	В тиждень
Безкрила муха	1	Те ж
Цвіркун	10	Те ж
Вогнівка	2	Те ж
Сарана	2	Те ж
Миші (2-5 добові), 82г	3	Те ж

Раціон для часничниць (звичайних, сирійських), жаб-помідор, кавказьких хрестівок, калаул прикрашених

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Тарган	1	В тиждень
Безкрила муха	2	Те ж
Цвіркун	3	Те ж
Вогнівка	3	Те ж
Сарана	2	Те ж
Дощовий черв'як	3	Те ж

Раціон для рогатих часничниць

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Тарган	5	В тиждень
Цвіркун	5	Те ж
Вогнівка	5	Те ж
Жаба	2	Те ж
Миші (добові), шт.	3	Те ж

Раціон для рогаток прикрашених

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Жаби, шт.	5	В тиждень
Миші, шт.	3	Те ж

*Раціон для жаб середніх
(сірих, кавказьких, очеретянок, монгольських, зелених)*

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Тарган	2	В тиждень
Дощовий черв'як	3	Те ж
Цвіркун	3	Те ж
Вогнівка	1	Те ж
Сарана	1	Те ж
Миші , шт.	3	Те ж

Примітка: утримання в групі.

*Раціон для жаб великих
(жаб-буйволів, агав, Бломбергів, американських, кубинських, гутат)*

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Тарган	3	В тиждень
Цвіркун	10	Те ж
Вогнівка	2	Те ж
Сарана	2	Те ж
Миші, шт.	5	Те ж

Примітка: утримання в групі.

*Раціон для жерлянок
(червоночеревих, жовточеревих, далекосхідних), дискогловус*

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Мотиль	1	В тиждень
Безкрила муха	1	Те ж
Цвіркун	2	Те ж

Примітка: утримання в групі.

Раціон для жерлянок великих

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Мотиль	3	В тиждень
Тарган	3	Те ж
Цвіркун	5	Те ж

Раціон для жаб (леопардових, трав'яних, озерних, ставкових, чорноплемистих, гостромордих, сибірських, далекосхідних)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Жаби, шт.	2	В тиждень
Миші, шт.	2	Те ж
Цвіркун	10	Те ж
Дрібна риба, шт.	3	Те ж

Примітка: утримання в групі.

Раціон для жаб бурих

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Дощовий черв'як	4	В тиждень
Безкрила муха	3	Те ж
Цвіркун	5	Те ж
Тарган	4	Те ж
Миші (добові), шт.	2	Те ж

Примітка: утримання в групі.

Раціон для дрібних водних жаб (гіменохірус, силуран, і т. д.)

Найменування корму	Орієнтовна кількість (г/добу на 1 екземпляр)	Примітка
Мотиль	3	В тиждень
Дощовий черв'як	2	Те ж
Гамарус	1	Те ж

Примітка: утримання в групі.

Раціон для золотих жаб

Найменування корму	Кількість (г/добу) на 1 екземпляр	Примітка
Цвіркун	0,5	В тиждень
Дрозофіла	0,5	Те ж
Безкрила муха	1	Те ж
Вогнівка	0,5	Те ж

Мавп годують взимку тричі, влітку – чотири рази. Між годуваннями поють чаєм, настоянками трав, овочевими відварами, кип'яченою водою. Виготовлення кормів для вигодовування має ряд особливостей:

1. Хліб житній і пшеничний згодовують в сушеному вигляді;
2. У різні дні тижня мавпи отримують: крупи (рис, пшоно, вівсянка, гречка, перловка – в вигляді каш), пшениця, кукурудза – в запареному вигляді; висівки змішують з сиром і цукром (іноді яйцями) і випікають);
3. Кефір чи ацидофілін – 3 рази, сир, яйця отримують 1-2 рази на тиждень;
4. М'ясо чергують з рибою, нерибними морепродуктами так як смакові переваги у тварин змінюються.
5. Яловичину, по можливості заміняють курячим чи перепелиним м'ясом.
6. Овочі згодовують у сирому вигляді, добре вимитими; буряк і картоплю весною варять.
7. Норму ріпчастої цибулі в літній сезон замінюють зеленою, для профілактики вірусних захворювань згодовують часник.
8. Кавуни і дині згодовують як у раціоні, так і за рахунок фруктів; гарбузи – за раціоном і за рахунок моркви; кабачки – за рахунок огірків.
9. До тимчасових вітамінних кормів належить квашена капуста, щавель, трав'яне борошно, у міру надходження згодовують петрушку, кріп.
10. Двічі на тиждень в профілактичних цілях варять кисіль з цукром. Соки можуть замінюватись повністю чи частково цитрусовими, гранатами, грушами, бананами, айвою, сухофруктами, консервованими та іншими фруктами, а влітку – ягодами.

11. Як підстилку використовують сіно, солому (у розрахунку для людиноподібні мавпи – 80 кг у місяць, для павіанів, макак і великих лемурів – 40 кг у місяць).

Раціон для капуцин(ж. м. 2-3,9 кг)

Найменування корму	Кількість кг/голову/добу	Примітка
Рослинні корми		
Крупи різні (рис, пшоно, гречка, вівсянка), висівки	0,03	Чергувати
Крекери	0,015	
Олійні (горіхи різні, соняшник)	0,02	Чергувати
Бобові (горох, квасоля)	0,01	
Зерно (кукурудза та ін.)	0,02	
Всього	0,08	
Овочі і зелені корми		
Морква	0,10	
Картопля	0,05	
Капуста	0,05	
Цибуля і часник	0,03	Через день
Томат	0,05	
Огірки	0,05	
Кабачки	0,1	
Перець	0,06	
Г арбуз	0,10	
Редис	0,025	
Петрушка, кріп	0,01	
Всього	0,665	
Кавун і диня	0,2	
Фрукти, ягоди	0,45	Можна замінювати баштаними на 42% і більше щодо видачі, при відсутності замінюють сухофруктами (на 50% від норми фруктів) або консервованими компотами в банках – 100% щодо норми фруктів
Олія рослинна	0,001	

Всього рослинних кормів	0,731	
Тваринні корми		
М'ясо, печінка, кури, перепела, субпродукти	0,01	Чергувати
Яйце куряче або перепелине, шт	0,05 3	2 рази на тиждень
Сир	0,04	Через день
Молоко для ацидофіліна	0,05	Через день
Білкова добавка	0,001	
Всього тваринних кормів	0,131	
Живі корми		
Миші добові, шт.	2	2 рази на тиждень
Сарана	0,0025	
Цвіркуни	0,01	
Інші корми		
Мед, варення, сироп, повидло	0,005	Чергувати
Спеціальні корми, комбікорми, консерви для мавп, кішок, собак	0,01	Щоденно
Чай	0,001	На місяць
Всього кормів	0,8365	

Структура раціону, %:

Концентровані корми – 14,0;

Соковиті корми – 65,0;

Тваринні корми – 21,0;

Вітамінно-мінеральні корми і добавки – 7,0;

Енергетична цінність раціону, ккал – 647,02.

Примітка:

1. Пробіотики дають два рази на рік (весною та восени) протягом одного місяця по чотири дози щоденно.
2. При груповому утриманні тварин раціон збільшують до 50% від вказаного у зв'язку з можливістю тварин підходити до корму лише у відповідності з ієрархічним положенням у групі.
3. При складанні раціонів треба враховувати фізіологічний стан тварини

(період розмноження, хвороба, вагітність, лактація) і при необхідності раціон зменшують або збільшують до 50 % від вказаного.

4. З 2-місячного віку молодняку при утриманні з самицею дають 50% щодо норми дорослої тварини, а з шести місяців – раціон дорослої тварини.

Щоденні добавки вітамінів і мікроелементів

Вітамін А	1000 МЕ
Вітамін Е	10 МЕ
Вітамін С	20 мг
Фолієва кислота	200 мкг
Вітамін В ₁	1 мг
Вітамін В ₂	1 мг
Нікотинамід	8 мг
Вітамін В ₆	1 мг
Вітамін В ₁₂	6 мкг
Вітамін Д	200 МЕ
Біотин	10 мкг
Пантотенова кислота	5 мг
Кальцій (двохосновний фосфат кальцію)	16,2 мг
Фосфор (двохосновний фосфат кальцію)	12,5 мг
Іод (йодид калію)	15 мкг
Залізо (фумарат заліза)	10 мг
Магній (оксид магнію)	10 мг
Мідь (оксид міді)	0,5 мг
Цинк (оксид цинку)	1,5 мг
Калій (хлорид калію)	20 мг
Марганець (сульфат марганцю)	1 мг
Хлорид (хлорид калію)	3,63 мг
Хром (хлорид хрому)	10 мкг
Молібден (молібдат натрію)	10 мкг
Селен (селенат натрію)	10 мкг
Вітамін К ₁	10 мкг
Нікель (сульфат нікелю)	1 мкг
Олово (хлорид олова)	3 мкг
Кремній (метасилікат натрію)	3 мкг
Ванадій (метаванадат натрію)	3 мкг

Раціон для морських свинок (племінних)

Назва корму	Орієнтовна кількість (г/1 голову/добу)
Овес	40
Висівки	20
Картопля	15
Морква	50
Буряк	50
Сіно	100
Трава	200
Молоко	15
Премікс	2
Дріжджі кормові, БВК	2
Зелень злаків	100
Капуста	50

Примітка: комбікорм для морських свинок – 200 г вводять замість вищевказаних кормів.

8. Годівля одомашнених і дресированих тварин

Раціон для міні-свиней

Назва корму	Орієнтовна кількість, кг/1 голову/добу	Примітка
Різні овочі	3,0	
Зерно (овес, ячмінь)	0,4	
Риба	0,2	
Сіль	0,01	
Трав'яне борошно	0,1	Зима
Фрукти	0,1	
Трава	2,0	Літо
Кісткове борошно	0,02	
Тривіт, тетравіт	0,02	
Всього кормів:	3,85	Зима
	5,75	Літо

Примітка: під час лактації (в залежності від її інтенсивності) раціон

збільшують.

Раціон для макак, мартішок, капуцин і інших мавп (одомашнені і приручені)

Найменування корму	Орієнтувальна кількість (кг/на голову/на добу)	Примітки
Хліб пшеничний, житній	0,1	Чергувати
Висівки	0,01	В сир
Крупа різна: рис, пшоно, гречка, вівсянка, перловка, пшеничні і макаронні вироби	0,05	Чергувати
Бобові: горох, квасоля	0,03	Через день
Зерно: кукурудза, пшениця	0,05	
Олійні: горіхи, соняшник	0,05	Чергувати
Всього: 0,29		
Овочі і коренеплоди: капуста різна, морква, картопля, буряк	0,2 – капуста, 0,35 – морква, 0,035 – картопля, 0,1 – буряк	Через день
Всього: 1,0		
Цибуля і часник	0,05 цибуля або часник	
Всього: 0,05		
Овочі періодичного надходження: салат, огірки, томат, кабачки, гарбуз, редис, сельдірей, петрушка, перець	0,05 – салат, 0,2 – огірки, 0,2 – томат, 0,2 – кабачки, 0,2 – гарбуз, 0,05 чи 1 пучок редису, 0,1 – сельдерій чи петрушка	
Всього: 1,0		
Баштанні: диня, кавун	0,6	
Всього: 0,6		
Свіжі фрукти, ягоди	0,35	Можуть замінюватися баштанними на 42% більше до видачі, при відсутності замінюються сухофруктами

		50% від норми фруктів чи консерви- ванимиком- потами в банках 100% норми фруктів
Всього: 0,35		
Олія рослинна	0,01	
Тваринні корми:		
М'ясо, кури, риба	0,05	
Яйце куряче або перепелине, шт.	1 3	
Масло вершкове	0,01	
Молоко для ацидофіліна	0,2	
Сир	0,05	
Дитяча суха суміш	0,01	
Всього: 0,32		
Інші корми:		
Мед, повидло, варення	0,01	
Чай	0,03	
Сіль	0,005	
Печиво	0,05	
Всього кормів	4720	
Зелені корми	Вдосталь	Даються зверху раціону в період надходження
Трава(кг)	1-2	
Гілки(кг)	1-2	
Віники(шт)	1-2	

Примітки:

Свіжі фрукти, ягоди можуть замінюватися баштанними культурами на 42% більше до видачі, при відсутності замінюється сухофруктами (50% від норми фруктів) або консервованими компотами в банках (100% норми фруктів).

Вітамінні корма – дріжджі, БВК, риб'ячий жир, сироп шипшини, а також медичні препарати і вітаміни дають за вимогою завідуючого відділом і ветеринарного лікаря в залежності від фізіологічного стану тварин, пори року

і т.д.

Раціон для кіз домашніх, камерунських (в роботі)

Найменування корму	Орієнтувальна кількість (кг/на голову/на добу)	Примітки
Зерно, висівки	0,6	
Овочі	2,0	
Трава	5,0	Літо
Сіно	3,0	Зима
Віники, шт.	2	Зима
Гілки	1,0	Літо
Хліб	0,4	
Сіль	0,01	
Всього кормів	7,21	Зима
	8,81	Літо

Раціон для пацюків(при роботі)

Найменування корму	Орієнтувальна кількість (кг/на голову/на добу)
Молоко, сир	0,02
Кукурудза	0,02
Риба	0,02
Соняшник	0,02
Горох	0,01
Пшениця	0,02
Ячмінь	0,02
Овес	0,02
Крупа різна	0,02 чергувати
Морква	0,01
Картопля	0,01
Трав'яне борошно	0,001
Кісткове борошно	0,001
Кормові дріжджі	0,001
Всього кормів	0,192

Раціон для єнотів-полоскунів

Найменування корму	Орієнтувальна кількість (кг/на голову/на добу)	Примітки
М'ясо	0,4	
Риба	0,2	
Яйце куряче, шт.	1	
Сир	0,05	
Молоко	0,05	
Крупа різна	0,03	
Овочі різні		
Морква, капуста, буряк і інше	Морква – 0,01 Капуста – 0,04 Буряк – 0,01	
Всього	0,01	
Фрукти	0,25	
Сухофрукти	0,03	
Варення, мед	0,02	
Горіхи	0,02	
Висівки	0,01	
Дріжджі кормові	0,005	
Олія рослинна	0,01	
Хліб пшеничний	0,05	
Кісткове борошно	0,005	
Печиво(для роботи)	0,05	
Всього кормів	1,32	

Раціон для рисей звичайних

Найменування корму	Орієнтувальна кількість (кг/на голову/на добу)
М'ясо	3,0
Яйце куряче, шт.	1
Молоко, сир	0,2
Риба	0,5
Кісткове борошно	0,01
Зелень злаків	Вдосталь
Олія рослинна	0,01
Дріжджі кормові, БВК	0,01
Премікс	0,025
Всього кормів	3,805

Раціон для борсуків

Найменування корму	Орієнтувальна кількість (кг/на голову/на добу)
М'ясо	0,6
Риба	0,15
Всього: 0,75	
Яйце куряче, шт.	1
Сир	0,05
Молоко	0,1
Всього: 0,15	
Крупи різні	0,02
Овочі різні	0,3
Фрукти	0,2
Висівки	0,01
Дріжджі кормові, БВК	0,02
Хліб житній	0,05
Олія рослинна	0,01
Кісткове борошно	0,02
Всього кормів	1,58

ДЛЯ НОТАТОК

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 28 horizontal black lines spaced evenly across the page, typical of notebook paper. The lines are thin and extend from the left edge to the right edge. There are no margins, text, or other markings on the page.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Навчально-методичне видання

ЄВСТАФІЄВА Юлія Миколаївна

**Довідник з дисципліни «ГОДІВЛЯ НЕСІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ТВАРИН» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Н2 Тваринництво освітньо-професійна програма
«Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» (204
«Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»)**

Друк трафаретний.

Папір офсетний. Тираж 20. Гарнітура Таймс.

Ум. друк. арк. 4,16.